

RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg

Gemeente Aalburg

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
karterend booronderzoek

Archeologisch Adviesbureau

C
U
L
T
U
R
H
I
S
T
O
R
I
E

6500 voor Chr.

3750 voor Chr.

2200 voor Chr.

700 voor Chr.

150 na Chr.

320 na Chr.

750 na Chr.

1650 na Chr.

RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg

Gemeente Aalburg

**Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
karterend booronderzoek**

ir. G.R. Ellenkamp

Archeologisch Adviesbureau

Colofon

Opdrachtgever: gemeente Aalburg

Titel: Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

Status: eindversie

Datum: 18 februari 2016

Auteur: *ir. G.R. Ellenkamp*

Projectcode: AALVE

Bestandsnaam: RA3114_AALVE.indd

Projectleider: ir. G.R. Ellenkamp

Projectmedewerkers: drs. H. Ringenier & M.H.P.M. Ruijters MA

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 3300922100

Bewaarplaats documentatie: RAAP Zuid-Nederland

Autorisatie: drs. G. Tichelman

Bevoegd gezag: gemeente Wijk en Aalburg; deskundige namens deze: Regio West-Brabant, drs. L. Weterings-Korthorst (leonie.weterings@west-brabant.eu)

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwenveldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2016

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In juli 2015 voerde RAAP Archeologisch Adviesbureau in opdracht van de gemeente Aalburg een bureauonderzoek en karterend booronderzoek uit verspreid over 16 deelgebieden in Wijk en Aalburg (zie figuur 1), waar een bestemmingswijziging gepland is met het oog op (toekomstige) bouw mogelijkheden. Het onderzoek diende om per deelgebied inzicht te krijgen in de landschappelijke context en de archeologische potentie. Dit om te kunnen bepalen of de geplande ingrepen bedreigend zijn voor archeologische resten.

De plangebieden zijn onderdeel van het rivierengebied in het noorden van de provincie Noord-Brabant. De basis van dit landschap bestaat uit zandige, grindrijke sedimenten die door de (voorgangers van) Maas en Waal tijdens de laatste ijstijd zijn afgezet. In de loop van het warmere Holoceen (circa 10.000 jaar geleden) veranderde de uitgestrekte grindvlakte in een systeem van zandige stroomgordels met tussenliggende kleiige komgebieden waarin uitgestrekte moerassen ontstonden. Dit laat zich ook afleiden uit de bodemkundige situatie die in de plangebieden bestaat uit een afwisseling van ooivaaggronden in lichte zavel, poldervaaggronden in lichte zavel en poldervaaggronden in lichte klei. De voortgaande sedimentatie en veengroei zorgden er voor dat verlaten stroomgordels na verloop van tijd werden afgedekt. Daardoor gaan onder het huidige maaiveld plaatselijk (meerdere) stroomgordels schuil.

Het dynamische rivierenlandschap heeft vanwege de vruchtbare rivierafzettingen altijd een sterke aantrekkingskracht gehad op de mens, zowel op de jager-verzamelaars als later op de landbouwers. In de Bronstijd was er zelfs al sprake van een echt agrarisch landschap. Bewoningssporen van prehistorische landbouwers zijn in het gebied vooral gekoppeld aan de stroomgordels. Langdurige plaatsvaste bewoning resulteerde plaatselijk in ophoping van archeologische resten en het ontstaan van zogenaamde 'woerden' (oude woongronden), die ook in Wijk en Aalburg voorkomen. Vanaf de Middeleeuwen kreeg de mens een onomkeerbare invloed op de vorm van het landschap. Om de voortdurende dreiging van overstroming tegen te gaan, werden al vanaf de 11e eeuw dijken aangelegd, waarmee een eind kwam aan de voortdurende sedimentatie in het gebied. Bekende archeologische vindplaatsen in het gebied betreffen vooral bewoningssporen en dateren hoofdzakelijk uit de Late Middeleeuwen en de Romeinse tijd. Op basis van de op de beleidskaart weergegeven archeologische waarden wordt verwacht dat in 13 van de 16 deelgebieden archeologische resten schuilgaan. Het betreft vooral bewoningssporen uit de periode van de landbouwers (Neolithicum t/m Middeleeuwen /Nieuwe tijd). De sporen zijn veelal ingebed in (enigszins) afgedekte stroomgordels en kennen daarom naar verwachting een hoge gaafheid.

Om de archeologische verwachting te toetsen en eventuele vindplaatsen op te sporen, is in de 13 deelgebieden een karterend booronderzoek uitgevoerd. Over het algemeen komen de resultaten daarvan redelijk goed overeen met hetgeen op basis van het bureauonderzoek verwacht werd. Doorgaans is tussen 0 en 150 cm -Mv een stroomgordel aangetroffen, veelal met kenmerken die wijzen op de aanwezigheid van bewoningssporen, zoals een oude woongrond en fragmenten aardewerk. Dat laatste

RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg
Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

geeft overigens een goede indicatie van de datering van de te verwachten archeologische resten. In hoofdzaak is uit de boringen materiaal verzameld daterend uit de Late Middeleeuwen. De resultaten van het onderzoek zijn ook grafisch weergegeven in een atlas (bijlage 2).

In zeven van de 13 deelgebieden is de verwachte landschappelijke en archeologische context deels of volledig bevestigd. Hier zijn tijdens het booronderzoek aanwijzingen aangetroffen die de aanwezigheid van bewoningssporen doen vermoeden. In de overige zes onderzochte deelgebieden kon op basis van het booronderzoek de verwachting naar beneden worden bijgesteld en worden geen (uitgesproken) archeologische resten meer verwacht.

Het onderzoek heeft daarmee de verwachte archeologische potentie van het gebied grotendeels bevestigd. De onderzoeksresultaten hebben echter ook afwijkingen en nieuwe inzichten opgeleverd. Zo is gebleken dat de begrenzingen van de stroomgordels zoals vastgesteld op de gemeentelijke archeologiekartaal zowel in horizontale als verticale zin kunnen afwijken van de werkelijke situatie. Ook is gebleken dat de oeverwallen langs de afgedamde Maas archeologische potentie hebben. Verder is gebleken dat de ligging in historische bewoningsskernen een goede indicator vormt voor de aanwezigheid van bewoningssporen op plekken waar dat op basis van de landschappelijke kenmerken niet direct verwacht zou worden. Een verklaring hiervoor is dat na de middeleeuwse bedijking van het gebied de door de mens zelf aangelegde elementen, zoals dijken en kades, het landschappelijk substraat als het ware 'overruleden'.

Op basis van de onderzoeksresultaten is geadviseerd om bodemingrepen dieper dan de diepte van het archeologisch niveau te voorkomen door (waar mogelijk) de plannen aan te passen. Indien dit niet mogelijk is, wordt aanvullend onderzoek nodig geacht.

Inhoud

Samenvatting	5
1 Inleiding	9
1.1 Kader	9
1.2 Doel en vraagstelling	9
1.3 Locatiegegevens	11
1.4 Randvoorwaarden	12
1.5 Leeswijzer	12
2 Bureauonderzoek	13
2.1 Methodiek	13
2.2 Landschappelijke context	13
2.3 Archeologische context	18
2.4 Historische context	24
2.5 Huidige situatie	27
2.6 Toekomstige situatie	28
2.7 Gespecificeerde archeologische verwachting	28
3 Veldonderzoek	29
3.1 Methodiek	29
3.2 Resultaten	30
4 Conclusies en aanbevelingen	39
4.1 Conclusies	39
4.2 Aanbevelingen	41
Literatuur	43
Gebruikte afkortingen	44
Verklarende woordenlijst	45
Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen	47
Bijlage 1: Boorbeschrijvingen (inclusief kolomprofiel)	49
Bijlage 2: Atlas van de resultaten van het karterend booronderzoek	71
Bijlage 3: Vondstlijst	79

RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

1 Inleiding

1.1 Kader

In juli 2015 voerde RAAP Archeologisch Adviesbureau in opdracht van de gemeente Wijk en Aalburg een bureauonderzoek en karterend booronderzoek uit in plangebied Wijk en Aalburg in de gemeente Aalburg. Het onderzoek richtte zich op 16 deelgebieden (figuur 1), waar een bestemmingswijziging gepland is met het oog op (toekomstige) bouw mogelijkheden. Conform de Wet op de Archeologische Monumentenzorg (WAMZ) dient bij een nieuw op te stellen bestemmingsplan rekening te worden gehouden met bekende en verwachte archeologische waarden. Conform de Nota Archeologie en de Erfgoedverordening van het Land van Heusden en Altena (Huijbregts, 2011) is daarom onderhavig archeologisch onderzoek uitgevoerd.

Aan de Nota Archeologie en de Erfgoedverordening ligt de archeologische beleidskaart voor het Land van Heusden en Altena ten grondslag. Op basis van de op de beleidskaart weergegeven archeologische waarden en daaraan gekoppelde vrijstellingsgrenzen ten aanzien van de omvang van de ontwikkeling, is vastgesteld dat voor 13 van de 16 deelgebieden een archeologisch onderzoek nodig is (tabel 1).

1.2 Doel en vraagstelling

Het onderzoek dient om per deelgebied inzichtelijk te krijgen of de geplande ingrepen bedreigend zijn voor archeologische resten. Om dat te bereiken is het archeologisch onderzoek opgesplitst in twee fasen:

- Fase 1: bureauonderzoek. Dit dient om op basis van bestaande gegevens per deelgebied inzicht te krijgen in de verwachte archeologische resten, de diepteligging daarvan, de mate van bodemverstoring en de bedreiging van de archeologie door geplande ontwikkelingen.
- Fase 2: karterend booronderzoek. Dit wordt uitgevoerd in de deelgebieden waarvoor tijdens het bureauonderzoek is vastgesteld dat (verwachte) archeologische resten mogelijk bedreigd worden. Het karterend onderzoek dient enerzijds om archeologische vindplaatsen op te sporen en anderzijds om meer inzicht te krijgen in de landschappelijke opbouw en genese.

Om bovengestelde doelen te bereiken, dient het onderzoek antwoord te geven op onderstaande onderzoeksvragen. De onderzoeksvragen worden gaandeweg in de tekst beantwoord. Na elke onderzoeksvraag is de desbetreffende paragraaf vermeld waarin de vraag wordt behandeld. In de conclusies zijn de belangrijkste antwoorden samengevat.

RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg
Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend boonderzoek

Figuur 1. Ligging projectgebieden (zwarte lijn); inzet: ligging in Nederland (ster).

Bureauonderzoek

1. Hoe ziet de geo(morfo)logische en/of bodemkundige opbouw van het plangebied eruit? Zie § 2.2.
2. Welke gegevens met betrekking tot archeologische waarden in het plangebied zijn reeds bekend? Zie § 2.3.
3. Wat was het historisch landgebruik van het plangebied en wat is het landgebruik nu en wat is de invloed daarvan op de (verwachte) archeologie en (bodem)gaafheid? Zie § 2.4.
4. Wat is de gespecificeerde verwachting (alsmede de verwachte conservering en gaafheid) ten aanzien van nog onbekende archeologische waarden in het gebied? Zie § 2.7.
5. Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten? Zie § 2.6.

Karterend booronderzoek

- 6. Is er sprake van een archeologische vindplaats en zo ja, wat is de aard en datering en hoe wordt de vindplaats gewaardeerd? Zie § 3.2.1 t/m 3.2.10 en tabel 11.
- 7. Wat is de diepteligging van eventueel archeologisch relevante lagen? Zie § 3.2 en tabel 11.
- 8. Is de bodemopbouw in (delen van) het plangebied zodanig intact dat eventueel archeologisch vervolgonderzoek zinvol is? Zie § 3.2.1 t/m 3.2.10 en tabel 11.
- 9. Vanaf welke diepte werd het grondwater aangetroffen? Zie de boorbeschrijvingen in bijlage 1, toevoeging ‘*volledig gereduceerd*’ of kleur (blauw)grijs.
- 10. Is de begrenzing van een aantal stroomgordels, zoals vastgesteld op de archeologische beleidskaart en in het archeologisch bureauonderzoek, correct of kan deze op een andere wijze worden begrensd (zo ja, hoe)? Zie § 3.2.
- 11. Is de archeologische verwachtingswaarde per locatie zoals op de beleidskaart is weergegeven en bij het bureauonderzoek is vastgesteld correct of dient deze te worden aangepast (zo ja, waar naartoe en waarom)? Zie § 4.1.2.

Algemeen

- 12. Op welke wijze(n) kan bij de planvorming met archeologische resten worden omgegaan? Zie § 4.2.
- 13. Wat zijn de mogelijkheden voor archeologie vriendelijk bouwen? Zie § 4.2.

1.3 Locatiegegevens

De deelgebieden liggen verspreid over Wijk en Aalburg in de gemeente Aalburg (figuur 1). In tabel 1 zijn per deelgebied de belangrijkste kenmerken opgesomd.

deelgebied	adres	centrumcoördinaat		oppervlakte (hectare)	archeologische beleidskaart hoogste archeologische waarde
		X	Y		
1	Bergstraat 1	137.282	419.034	0,14	historische kern
2	Bergstraat 60	136.785	419.063	0,02	historische kern
3	De Galerij 15	137.241	418.528	0,10	afgerond AMZ-proces
4	De Kroon 11	136.836	419.641	0,09	historische kern
5	De Kroon	137.032	419.635	0,65	historische kern
6	Gr. Kerkstraat 58	137.280	419.419	0,72	historische kern
7	Langstraat ong	137.123	418.070	0,18	historische kern
8	Perzikstraat 8	136.810	419.127	0,28	afgerond AMZ-proces
9	Polstraat 51	137.135	418.107	0,04	historische kern
10	Spieringen 27	137.147	418.515	0,24	lage verwachting
11	Tulpstraat 5	137.281	418.965	0,15	historische kern
12	Veldstraat	136.501	418.910	0,58	historische kern
13	Veldstraat	136.501	418.910	0,58	historische kern
14	Veldstraat 17	136.596	418.931	0,13	historische kern
15	Veldstraat	136.501	418.910	0,58	historische kern
16	Veldstraat	136.501	418.910	0,58	historische kern

Tabel 1. Locatiegegevens per deelgebied.

1.4 Randvoorwaarden

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.3), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als richtlijn. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

1.5 Leeswijzer

In het rapport wordt in hoofdstuk 1 een toelichting gegeven op het kader, de doelstelling en de algemene gegevens. In hoofdstuk 2 wordt op basis van de resultaten van het bureauonderzoek een algemeen overzicht gegeven van de landschappelijke, archeologische, historische en huidige context. Elk onderdeel eindigt met een tabel waarin per deelgebied de locatiespecifieke context beschreven is. Ook wordt voor zover mogelijk een beschrijving gegeven van de geplande ingrepen (toekomstige situatie) per deelgebied. Voorts wordt de gespecificeerde archeologische verwachting beschreven (naar aard, datering, diepteligging en fysieke kwaliteit), wederom eindigend in een tabel waarin per deelgebied de verwachting is gedefinieerd. Ook wordt hier duidelijk gemaakt of de toekomstige situatie mogelijk bedreigend is voor de archeologie. In hoofdstuk 3 zijn vervolgens per deelgebied de resultaten van het veldonderzoek beschreven, zodat per ontwikkeling eenvoudig de archeologische consequenties te achterhalen zijn. De resultaten van het veldonderzoek zijn ook grafisch gepresenteerd in de bijgevoegde atlas (bijlage 2). In hoofdstuk 4 worden tot slot de conclusies samengevat en aanbevelingen gedaan in het licht van de geplande ontwikkelingen.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methodiek

Het bureauonderzoek is uitgevoerd om een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen. Daartoe zijn aardkundige en reeds bekende archeologische gegevens verzameld. Tevens is het grondgebruik in heden en verleden geïnterpreteerd. Een belangrijk uitgangspunt om uitspraken te kunnen doen over de archeologische verwachting wordt gevormd door de analyse van het landschap nu en in vroeger tijden (het paleo-landschap). De ligging van archeologische vindplaatsen is namelijk in hoge mate gerelateerd aan het natuurlijk landschap waarin deze zich bevinden. Belangrijke fysische variabelen zijn de geomorfologie, de bodemgesteldheid en de hydrologie, op basis waarvan uitspraken kunnen worden gedaan over de genese van het landschap, de bodemopbouw en de ligging en stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische vindplaatsen kunnen zijn ingebed. Voor de geraadpleegde bronnen wordt verwezen naar de literatuurlijst. Zie tabel 2 voor de dateringen van de in deze rapportage genoemde geologische en archeologische perioden.

2.2 Landschappelijke context

2.2.1 Geo(morfo)logie

Naar: Ellenkamp (2010)

De gemeente Aalburg is onderdeel van het rivierengebied in het noorden van de provincie Noord-Brabant. De basis van dit landschap bestaat uit zandige, grindrijke sedimenten die door de (voorgangers van) Maas en Waal tijdens de laatste ijstijd zijn afgezet. Deze sedimenten worden gerekend tot de Formatie van Kreftenheye (Busschers & Weerts, 2003). In deze periode (Weichselien: 115.000-11.600 jaar geleden) was het gebied onderdeel van de brede stroomvlakte van de vlechtende Waal en Maas. In droogvallende onbegroeide beddingen waren onder het toendra-achtige klimaat de omstandigheden optimaal voor zandverstuiving door de wind, waardoor langs de riviervlakten plaatselijk rivierduinen ontstonden (De Mulder e.a., 2003). De rivierduinen worden gerekend tot de Formatie van Boxtel, Laagpakket van Delwijnen (Schokker e.a., 2003) In de loop van het warmere Holoceen (ca. 11.600 jaar geleden) veranderde de uitgestrekte grindvlakte in een systeem van zandige stroomgordels met tussenliggende kleiige komgebieden waarin uitgestrekte moerassen ontstonden (Hendriks, 1989). De zanden en grinden uit de laatste ijstijd raakten geleidelijk afgedekt totdat alleen de hoogste toppen van de rivierduinen nog door het veen en klei heen staken (zogenaamde donken).

Het begin van het Holoceen (ca. 11.600 jaar geleden) kenmerkte zich door een belangrijke klimaatverbetering (Berendsen, 1998), waardoor de rivieren veranderden van een vlechtend in een meanderend systeem met één hoofdgeul. Er was daardoor niet meer sprake van een brede stroomvlakte, maar van één stroomgordel: gedefinieerd als de bedding (waar de grofste sedimenten werden afgezet) samen met de oevers (waar met fijner materiaal oeverwallen werden opgebouwd). In de komgebieden, achter de oeverwallen, kwam het fijnste sediment tot bezinking: komklei. In deze laaggelegen gebieden

RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg
 Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

Geologische perioden			Archeologische perioden						
Tijdvak	Chronozone	Datering	Tijdperk	Datering					
Holoceen	Laat Subatlanticum	1150 na Chr.	Recente tijd		1945				
			Nieuwe tijd	C	1850				
	B	1650							
	A	1500							
	Vroeg Subatlanticum	0	Middeleeuwen	Laat B	1250				
				Laat A	1050				
			Vroeg	D: Ottoonse tijd	900				
				C: Karolingische tijd	725				
				B: Merovingisch tijd	525				
				A: Volksverhuizingstijd	450				
	Romeinse tijd	Laat	270						
		Midden	70 na Chr.						
Vroeg		15 voor Chr.							
Subboreaal	450 voor Chr.	IJzertijd	Laat	250					
			Midden	500					
			Vroeg	800					
		Bronstijd	Laat	1100					
			Midden	1800					
			Vroeg	2000					
Atlanticum	3700	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2850					
			Midden	4200					
			Vroeg	4900/5300					
Boreaal	7300	Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	6450					
Preboreaal	8700		Midden	8640					
	9700		Vroeg	9700					
Pleistoceen	Weichselien	Laat Glaciaal	Prehistorie	Paleolithicum (Oude Steentijd)	Midden				
						Late Dryas	11.050		
						Allerød	11.500		
						Vroege Dryas	12.000		
						Bølling	12.500		
		Vroegste Dryas				13.500			
		Midden Glaciaal						Laat	12.500
						Denekamp	30.500	Jong B	16.000
						Hengelo	60.000	Jong A	35.000
						Moershoofd	71.000		
	Odderade			114.000					
	Vroeg Glaciaal	Eemien		126.000					
		Saalien II		236.000					
		Oostermeer		241.000					
		Saalien I		322.000					
		Belvédère/Holsteinien		336.000					
		Glaciaal x		384.000					
		Holsteinien		416.000					
		Elsterien		463.000					
						Oud	250.000		

Tabel 2. Geologische en archeologische tijdschaal.

ontstonden - onder invloed van de vernatting - uitgestrekte (veen)moerassen. De holocene rivierafzettingen worden gerekend tot de Formatie van Echteld (Weerts & Busschers, 2003).

In de omgeving van het huidige Wijk en Aalburg hadden de rivieren onder invloed van de stijgende zeespiegel vooral een anastomoserend karakter (Heunks, 2008). Dat wil zeggen dat in tijden van hoogwater de rivier regelmatig door een oeverwal heen brak en een nieuwe loop vormde. Het verlaten systeem bleef als een stroomgordel in het landschap liggen. Het gebied kenmerkte zich zodoende door meerdere stroomgordels die de komgebieden omsloten. De voortgaande sedimentatie en veengroei zorgden er voor dat verlaten stroomgordels na verloop van tijd werden afgedekt. Daardoor gaan onder het huidige maaiveld plaatselijk (meerdere) stroomgordels schuil. De verschillende gordels die in het riviereengebied in de ondergrond bewaard zijn gebleven, zijn door de Universiteit van Utrecht in kaart gebracht (Berendsen & Stouthamer, 2001; Cohen & Stouthamer, 2012). De verschillende stroomgordels die in de ondergrond van Wijk en Aalburg voorkomen en de ouderdom daarvan zijn weergegeven op figuur 2.

Datering van de stroomgordels

Cohen & Stouthamer (2012) hanteren voor de datering van de stroomgordels de term 'BP'. Dit staat voor 'Before Present' oftewel 'voor heden'. Een misleidende term, want met 'heden' wordt het jaar 1950 bedoeld. 2000 jaar BP is dus 2000 jaar vóór 1950, oftewel 50 voor Christus.

Vanaf de Middeleeuwen kreeg de mens een onomkeerbare invloed op de vorm van het landschap. Om de voortdurende dreiging van overstroming tegen te gaan, werden al vanaf de 11e eeuw dijken aangelegd. De bedijking betekende in geologisch opzicht dat er geen opslibbing van het maaiveld meer plaatsvond. Het gebrek aan aanvoer van nieuw sediment als gevolg van de bedijking in combinatie met bodemdaling als gevolg van de ontginning en ontwatering van het gebied resulteerden er in dat oudere stroomgordels in het reliëf van het gebied begonnen door te schemeren. Dit is een gevolg van verschillen in klink van verschillende sedimenten. Klei is sterker aan klink onderhevig dan zand en daardoor is het maaiveld in de kommen gedaald en zijn de zandige stroomgordels als ruggen in het landschap komen te liggen. Er wordt zodoende ook wel gesproken van stroomruggen (Barends e.a., 2000). De hoogste stroomrug in het gebied is die van de afgedamde Maas, omdat hier bij hoogwater nog altijd sediment in de uiterwaarden wordt afgezet, terwijl de bedijkte gebieden alleen maar verder inklinken.

2.2.2 Bodem

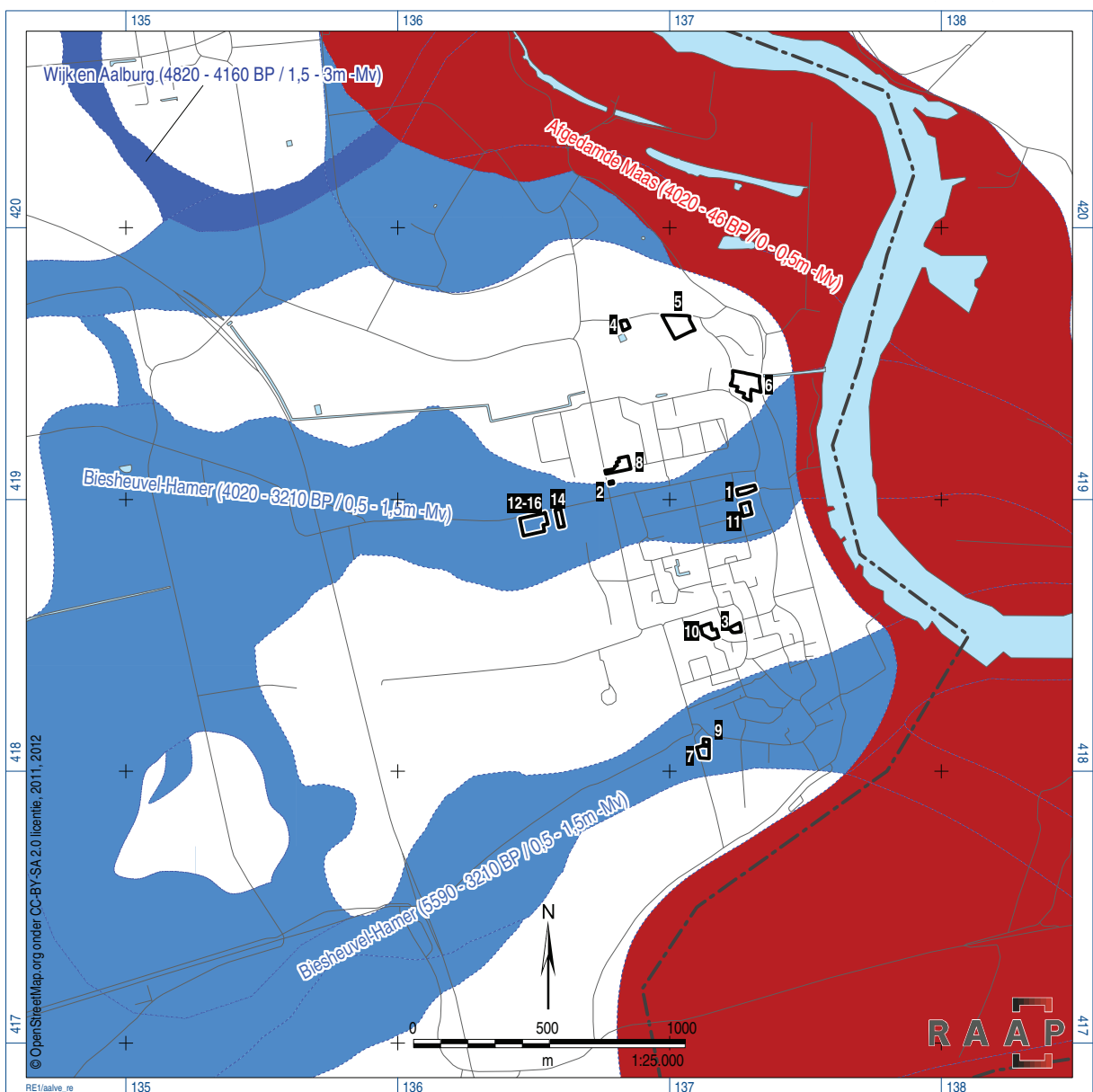
Ook de bodems die in het gebied voorkomen, vormen een afspiegeling van de hierboven beschreven geomorfologie met kommen en stroomgordels. Het onderscheid hiertussen komt vooral tot uitdrukking in het verschil in de textuur en (in mindere mate) de ontwatering. De grovere sedimenten (zand en zavel) zijn op de stroomgordels afgezet, terwijl de fijnere sedimenten (klei) in de kommen zijn gesedimenteerd. Met name onder invloed van de hydrologische omstandigheden (ontwateringstoestand, interne drainage) zijn in de zavelen en kleien verschillende bodemtypen ontstaan. Er is in alle gevallen sprake van vaaggronden, omdat de bovengrond zich weinig onderscheidt van de diepere bodemlagen (Staring Centrum/Stiboka, 1990). De goed ontwaterde bodems (grondwatertrap VII)

RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg
Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

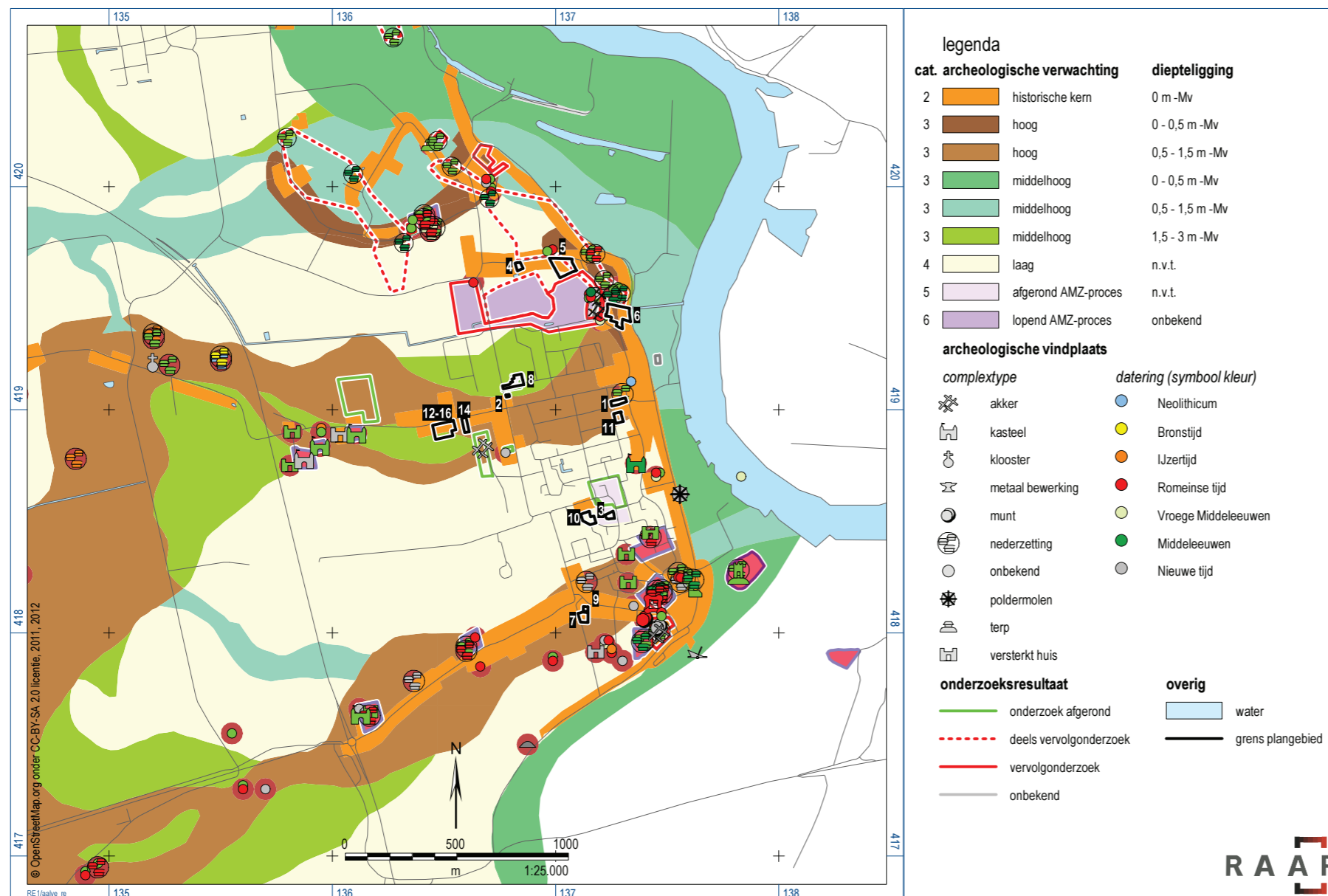
worden geclassificeerd als ooivaaggronden (code Rd) en de slechter ontwaterde bodems behoren tot de poldervaaggronden (code Rn). Het spreekt voor zich dat goed ontwaterde zandiger afzettingen geschikter waren voor bewoning dan slecht ontwaterde zware kleien.

Volgens de bodemkaart (figuur 3; Staring Centrum/Stiboka, 1990) is in Wijk en Aalburg sprake van een afwisseling van ooivaaggronden in lichte zavel (code Rd10), poldervaaggronden in zavel (code Rn67) en poldervaaggronden in zware zavel en lichte klei (Rn94). Dit verloop representeert als het ware de overgang van een goed ontwaterde stroomgordel naar het komgebied. De stroomgordel (ooivaaggrond in lichte zavel) volgt grofweg het verloop van de afgedamde Maas. Naar

Figuur 3. Uitsnede van de bodemkaart (Staring Centrum/Stiboka, 1990), met daarop de deelgebieden in zwart.

weerszijden worden de sedimenten geleidelijk zwaarder om uiteindelijk in de centrale delen van de komgebieden over te gaan in zware klei (donkergroene kleuren op figuur 3). Dat de stroomgordel al lang een interessante bewoningslocatie is, blijkt uit de op de bodemkaart aangegeven oude bewoningsplaatsen (code T), grofweg op de centrale delen van de stroomgordel. Deze zogenaamde oude woongronden hebben een antropogene oorsprong. Het betreft niet-natuurlijke hoogten met een donkere bovengrond en veel afvalresten (fosfaat, puin, scherven, bot) in de ondergrond (Staring Centrum/Stiboka, 1990). Mogelijk zijn de gronden bewust opgehoogd, bijvoorbeeld als vluchtterpen in tijden van overstroming, maar evengoed kan het gaan om gronden die zijn ontstaan door geleidelijke ophoping van afval (Louwe Kooijmans, 1997).

Figuur 4. Uitsnede van de archeologische beleidskaart met daarop de vindplaats- en onderzoekgegevens (geactualiseerd uit ARCHIS).

RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg
Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

In een kleine zone in het zuidoosten van Wijk en Aalburg komen overslaggronden voor (code AO). Deze zijn ontstaan als gevolg van een dijkdoorbraak, waarbij veel bodemmateriaal door het kolkende water is omgewerkt en als gevolg een heterogene bodemopbouw is ontstaan.

2.2.3 Landschappelijke context per deelgebied

In tabel 3 is per deelgebied de landschappelijke context weergegeven.

deelgebied	stroomgordel ¹	bodem ²
1	Biesheuvel-Hamer	Ooivaaggrond (Rd10) / Oude Woongrond (T) op oever afgedamde Maas
2	Biesheuvel-Hamer	Poldervaaggrond (Rn67)
3	komgebied	Poldervaaggrond (Rn94)
4	komgebied	Ooivaaggrond (Rd10) op oever afgedamde Maas
5	komgebied	Ooivaaggrond (Rd10) / Oude Woongrond (T) op oever afgedamde Maas
6	komgebied	Ooivaaggrond (Rd10) / Oude Woongrond (T) op oever afgedamde Maas
7	Biesheuvel-Hamer	Overslaggronden (AO)
8	komgebied	Poldervaaggrond (Rn67)
9	Biesheuvel-Hamer	Overslaggronden (AO)
10	komgebied	Poldervaaggrond (Rn94)
11	Biesheuvel-Hamer	Ooivaaggrond (Rd10) op oever afgedamde Maas
12-16	Biesheuvel-Hamer	Poldervaaggrond (Rn67)

Tabel 3. Tabel 3. Landschappelijke context per deelgebied. Legenda: 1 = Paleogeografische kaart (Cohen & Stouthamer, 2012); 2 = Bodemkaart (Staring Centrum/Stiboka, 1990: blad 44 Oost).

Zoals te zien in tabel 3 liggen de deelgebieden 4, 5 en 6 volgens de paleogeografische kaart (Cohen & Stouthamer) in een komgebied, terwijl volgens de bodemkaart sprake is van ooivaaggronden in lichte zavel (Rd10). Het betreft waarschijnlijk de oeverwal van de afgedamde Maas. De zavelige oeverwallen zijn door Cohen & Stouthamer (2012) niet gekarteerd. Zij hebben zich alleen gericht op de zandige beddingordels. Dit is fysisch geografisch gezien correct, maar vanuit archeologisch oogpunt waren niet alleen de zandige beddingen, maar ook de zavelige oeverwallen voor bewoning geschikt.

2.3 Archeologische context

2.3.1 Korte bewoningsgeschiedenis

Naar: Ellenkamp (2010)

Het dynamische rivierenlandschap - waar de deelgebieden deel van uitmaken - heeft vanwege de vruchtbare rivierafzettingen altijd een sterke aantrekkingskracht gehad op de mens. Bewoningssporen van prehistorische landbouwers zijn in de omgeving van Wijk en Aalburg gekoppeld aan de stroomgordel van Biesheuvel-Hamer. Richting het westen doken de stroomgordels onder dikke veenpakketten weg en waren nauwelijks nog geschikte plekken te vinden om akkers aan te leggen. De langdurige plaatsvaste bewoning in het oosten van de gemeente Aalburg resulteerde in ophoping van archeologische resten en het ontstaan van de oude woongronden, die ook in Wijk en Aalburg gekarteerd zijn.

Aan het eind van de Romeinse tijd was er sprake van een sterke bevolkingsafname in het gebied. De bewoning trok zich terug tot de oude woongronden en van daaruit werd pas in de loop van de Vroege Middeleeuwen het gebied (opnieuw) in ontginning genomen. De basis voor de meeste bewoningskernen in het gebied is in deze periode gelegd. In de Late Middeleeuwen was er sprake van een sterk groeiende bevolking. Om die te kunnen blijven voeden, ging men structureel de kommen ontginnen, waarbij de hooggelegen oeverwallen als ontginningsbasis dienden. Om wateroverlast te voorkomen, werden mogelijk al vanaf het jaar 1000 kaden aangelegd. De bedijking resulteerde uiteindelijk in het ontstaan van de waterstaatkundige eenheid 'de Grootte Waard', waar ook de huidige gemeente Aalburg deel van uitmaakte.

Stijgende waterstanden en slecht onderhoud aan de dijken resulteerden aan het eind van de Middeleeuwen echter in een toenemend overstromingsgevaar. In 1421 tijdens de Sint Elizabethsvloed braken de dijken en ging met name het westelijke deel van de Grootte Waard in de golven ten onder. In het oostelijke deel (waar de deelgebieden lagen) was de invloed van de overstroming minder. Na de vloed werd geleidelijk begonnen met de herbedijking van het gebied. Na de aanleg van de Kornse Dijk in 1461 kreeg het oostelijke deel van de verdrongen Waard weer een gesloten dijkring en daarmee waren de Landen van Heusden en Altena geboren. De dorpen die tot dan toe in hun ontwikkeling vooral het natuurlijk landschap hadden gevolgd (de stroomgordels), oriënteerden zich nu meer op de dijken in het gebied. Wijk en Aalburg en Veen veranderden zo ook in typische dijknederzettingen.

2.3.1 Bekende archeologische vindplaatsen

Alle menselijk activiteiten hebben in de loop van de tijd vele gebruikssporen in de bodem achtergelaten: archeologische resten. Sommige daarvan zijn al ontdekt en beschreven, andere liggen nog verborgen in de bodem. Voor de beschrijving van de reeds bekende archeologische gegevens is gebruik gemaakt van de actuele gegevens uit het ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS2) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Daarnaast zijn ook de vindplaatsgegevens gebruikt die op de archeologiekartaar staan weergegeven (Ellenkamp, 2010). Er is een selectie gemaakt van alle archeologische vindplaatsen die binnen een zone van 500 m rond de deelgebieden gemeld zijn (figuur 4 en tabel 4).

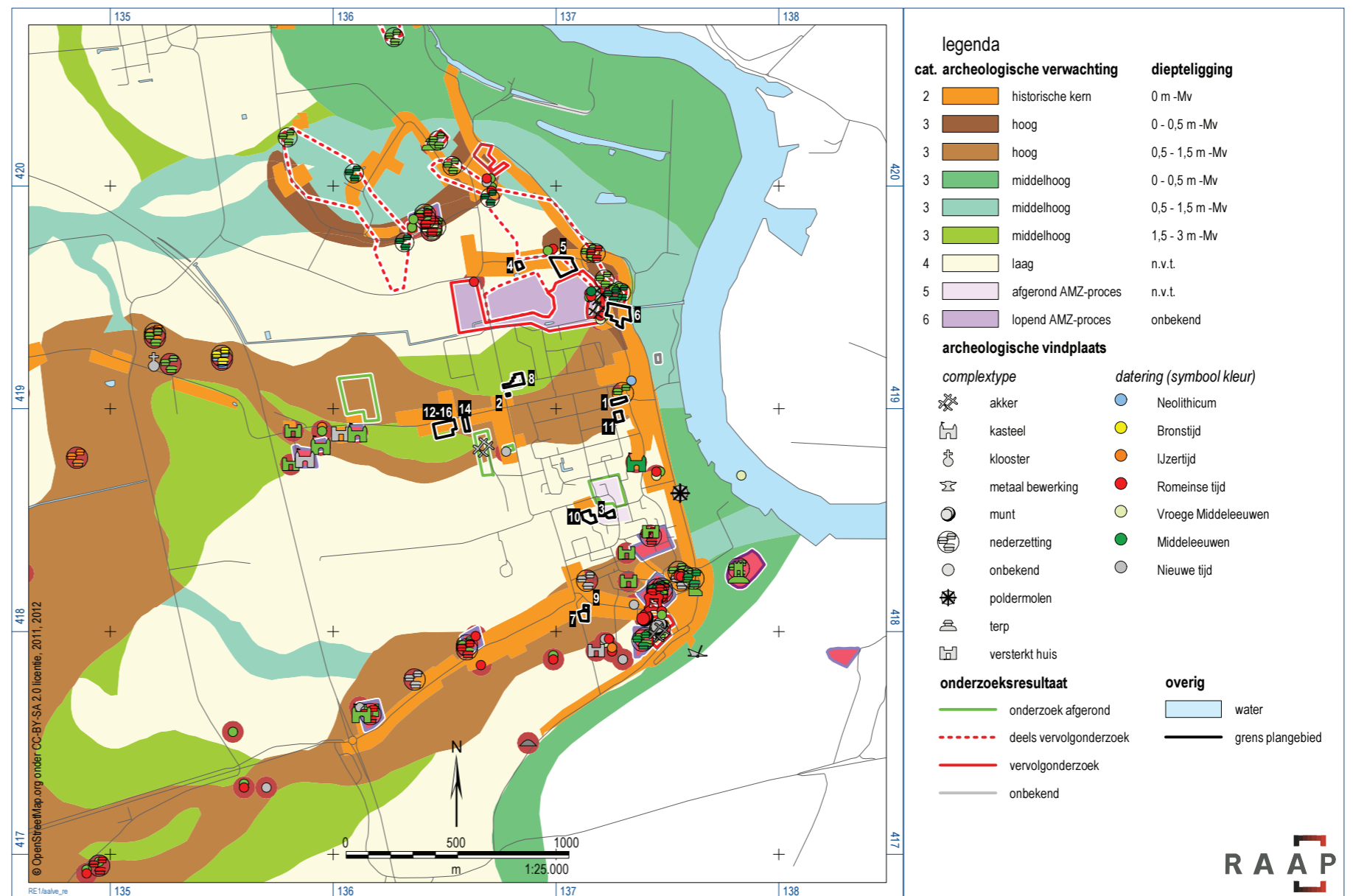
Wanneer de in de tabellen 4 en 5 gepresenteerde vindplaatsen bekeken worden, dan blijkt dat het zwaartepunt in de datering in de Late Middeleeuwen ligt (n = 30). Ook de Romeinse tijd (n=25) en Nieuwe tijd (n=12) zijn redelijk goed vertegenwoordigd. Negen (n=9) vindplaatsen kennen een bredere datering in de 'Middeleeuwen'. Daarnaast komen ook enkele vindplaatsen uit het Neolithicum, de IJzertijd en Vroege Middeleeuwen voor. Het betreft hoofdzakelijk vindplaatsen van vondstmateriaal waaraan geen complextype is toegekend (n=39). Vindplaatsen waarvan het complextype wel bekend is, betreffen hoofdzakelijk sporen van bewoning (nederzetting). Daarnaast komt ook een relatief groot aantal versterkingen (kastelen, mottes, versterkte huizen, etc.) voor. Tot slot komen voor een kerk, enkele munten en enkele sporen van beakkering. Op basis van de reeds bekende archeologische vindplaatsen kan dus gesteld worden dat het gebied vooral sinds de Romeinse tijd in trek is voor bewoning. Toch kan ook bewoning uit oudere perioden niet worden uitgesloten, met name op de stroomgordel van Biesheuvel-hamer, die tijdens de Bronstijd actief was.

RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg
 Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

Op figuur 4 zijn behalve de archeologische vindplaatsen ook de onderzoeksmeldingen weergegeven: gebieden waar in het (recente) verleden reeds archeologisch onderzoek is uitgevoerd. De gegevens van de uitgevoerde onderzoeken zijn in tabel 6 kort samengevat. Wat opvalt, is dat in het gebied al regelmatig onderzoeken en vervolgonderzoeken zijn uitgevoerd. Dat wil zeggen dat bij het onderzoek archeologische resten zijn aangetroffen of verwacht worden, waardoor het nodig werd geacht verder onderzoek te doen. In enkele gevallen heeft dat geresulteerd in een archeologische begeleiding of een opgraving.

Figuur 4. Uitsnede van de archeologische beleidskaart met daarop de vindplaats- en onderzoeksgegevens (geactualiseerd uit ARCHIS).

RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

AMK-code	waarde	complextype	datering
3787	hoge waarde	borg/stins/versterkt huis	Late Middeleeuwen
3792	zeer hoge waarde	motte/kasteelheuvel/vliedberg	Late Middeleeuwen
3779	hoge waarde	kasteel	Late Middeleeuwen
3782	hoge waarde	nederzetting, onbepaald	Romeinse tijd
3786	waarde	nederzetting, onbepaald	Middeleeuwen
3785	hoge waarde	nederzetting, onbepaald	Romeinse tijd
3788	hoge waarde	nederzetting, onbepaald	Romeinse tijd
3776	hoge waarde	nederzetting, onbepaald	Romeinse tijd – Late Middeleeuwen
3787	hoge waarde	nederzetting, onbepaald	Romeinse tijd
3782	hoge waarde	nederzetting, onbepaald	Late Middeleeuwen
3785	hoge waarde	nederzetting, onbepaald	Middeleeuwen
3788	hoge waarde	havezate/ridderhofstad	Late Middeleeuwen

Tabel 4. Overzicht van de bekende archeologische monumenten.

ARCHIS-waarneming	complex	datering
253003, 253004	onbekend	Nieuwe tijd: 1500 - heden
253003, 253004	onbekend	Romeinse tijd: 12 voor Chr. - 450 na Chr.
434692	akker	Nieuwe tijd: 1500 - heden
414140	kasteel	Middeleeuwen: 450 - 1500 na Chr.
411624	onbekend	Late Middeleeuwen: 1050 - 1500 na Chr.
410286	onbekend	Neolithicum: 5300 - 2000 voor Chr.
253033	versterkt huis	Late Middeleeuwen B: 1250 - 1500 na Chr.
253032	onbekend	Late Middeleeuwen: 1050 - 1500 na Chr.
253032	onbekend	Romeinse tijd: 12 voor Chr. - 450 na Chr.
253031	onbekend	Nieuwe tijd: 1500 - heden
253029	nederzetting	Late Middeleeuwen B: 1250 - 1500 na Chr.
253029	nederzetting	Nieuwe tijd: 1500 - heden
253029	onbekend	Romeinse tijd: 12 voor Chr. - 450 na Chr.
253026	onbekend	Romeinse tijd: 12 voor Chr. - 450 na Chr.
253023	onbekend	Nieuwe tijd: 1500 - heden
253022	onbekend	Romeinse tijd: 12 voor Chr. - 450 na Chr.
253018	onbekend	Romeinse tijd: 12 voor Chr. - 450 na Chr.
253018	onbekend	Late Middeleeuwen: 1050 - 1500 na Chr.
253014	onbekend	Late Middeleeuwen A: 1050 - 1250 na Chr.
253011	munt	Romeinse tijd: 12 voor Chr. - 450 na Chr.
253010	onbekend	Late Middeleeuwen: 1050 - 1500 na Chr.
253004	onbekend	Late Middeleeuwen: 1050 - 1500 na Chr.

Tabel 5. Overzicht van de bekende archeologische vindplaatsen.

RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg
 Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

ARCHIS-waarneming	complex	datering
253004	onbekend	Vroege Middeleeuwen D: 900 - 1050 na Chr.
40416	?nederzetting	Late Middeleeuwen: 1050 - 1500 na Chr.
40416	?nederzetting	Romeinse tijd: 12 voor Chr. - 450 na Chr.
40415	nederzetting	Romeinse tijd: 12 voor Chr. - 450 na Chr.
37396	onbekend	Late Middeleeuwen: 1050 - 1500 na Chr.
37396	onbekend	Vroege Middeleeuwen: 450 - 1050 na Chr.
37396	onbekend	Romeinse tijd: 12 voor Chr. - 450 na Chr.
37394	nederzetting	Late Middeleeuwen: 1050 - 1500 na Chr.
37394	onbekend	Romeinse tijd: 12 voor Chr. - 450 na Chr.
37314	nederzetting	Late Middeleeuwen: 1050 - 1500 na Chr.
37268	onbekend	Late Middeleeuwen: 1050 - 1500 na Chr.
37268	onbekend	Vroege Middeleeuwen B: 525 - 725 na Chr.
37268	onbekend	Romeinse tijd: 12 voor Chr. - 450 na Chr.
37247	nederzetting	Late Middeleeuwen: 1050 - 1500 na Chr.
37246	nederzetting	Late Middeleeuwen: 1050 - 1500 na Chr.
37246	nederzetting	Vroege Middeleeuwen D: 900 - 1050 na Chr.
37246	nederzetting	Romeinse tijd: 12 voor Chr. - 450 na Chr.
411624	onbekend	Late Middeleeuwen: 1050 - 1500 na Chr.
440217	nederzetting	Late Middeleeuwen: 1050 - 1500 na Chr.
438407	onbekend	Nieuwe tijd: 1500 - heden
441872	akker	Nieuwe tijd: 1500 - heden
440221	nederzetting	Middeleeuwen: 450 - 1500 na Chr.
440219	nederzetting	Late Middeleeuwen: 1050 - 1500 na Chr.
440225	nederzetting	Middeleeuwen: 450 - 1500 na Chr.
440227	nederzetting	Middeleeuwen: 450 - 1500 na Chr.
440217	nederzetting	Romeinse tijd: 12 voor Chr. - 450 na Chr.
438407	akker	Late Middeleeuwen: 1050 - 1500 na Chr.
440231	nederzetting	Middeleeuwen: 450 - 1500 na Chr.
438407	onbekend	Romeinse tijd: 12 voor Chr. - 450 na Chr.
438407	onbekend	Middeleeuwen: 450 - 1500 na Chr.
vindstmelding	complex	datering
407492, 403759	munt	Nieuwe tijd: 1500 - heden
412199	onbekend	Late Middeleeuwen: 1050 - 1500 na Chr.
411094	onbekend	Nieuwe tijd: 1500 - heden
407492	akker	onbekend
403907	onbekend	Romeinse tijd - Vroege Middeleeuwen: 12 voor Chr. - 1050 na Chr.
403759	onbekend	IJzertijd: 800 - 12 voor Chr.
403759	?nederzetting	Late Middeleeuwen: 1050 - 1500 na Chr.

Tabel 5 (vervolg). Overzicht van de bekende archeologische vindplaatsen.

RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

amateurvindplaats	complex	datering
14 (Hendriks)	kerk	Late Middeleeuwen A: 1050 - 1250 na Chr.
7 (Hendriks)	nederzetting	Nieuwe tijd: 1500 - heden
4 (werkgroep)	nederzetting	Middeleeuwen: 450 - 1500 na Chr.
7(werkgroep)	nederzetting	Nieuwe tijd: 1500 - heden
8(werkgroep)	versterkt huis	Late Middeleeuwen: 1050 - 1500 na Chr.
9(werkgroep)	versterkt huis	Nieuwe tijd: 1500 - heden
10(werkgroep)	onbekend	Romeinse tijd: 12 voor Chr. - 450 na Chr.
10(werkgroep)	onbekend	IJzertijd: 800 - 12 voor Chr.
17(werkgroep)	versterking	Romeinse tijd: 12 voor Chr. - 450 na Chr.
18(werkgroep)	onbekend	Vroege Middeleeuwen: 450 - 1050 na Chr.
19(werkgroep)	onbekend	Romeinse tijd: 12 voor Chr. - 450 na Chr.
19(werkgroep)	onbekend	Late Middeleeuwen: 1050 - 1500 na Chr.
20(werkgroep)	onbekend	Late Middeleeuwen: 1050 - 1500 na Chr.
26(werkgroep)	onbekend	Romeinse tijd: 12 voor Chr. - 450 na Chr.

Tabel 5 (vervolg). Overzicht van de bekende archeologische vindplaatsen.

onderzoeksmelding	type onderzoek	advies	ligging
37331	begeleiding	afgerond	Engelsestooft 18
57509	begeleiding	begeleiding	Polstraat 4-6
21908	begeleiding	vervolg	Taxhof
5401	booronderzoek	geen vervolg	Centrum Wijk en Aalburg
15916	booronderzoek	geen vervolg	Engelsestooft
20211	booronderzoek	begeleiding	Kerkverreweide en omgeving Perzikstraat
23646	booronderzoek	geen vervolg	Perzikstraat
23652	booronderzoek	deels vervolg	Kerkverreweide, fase 2
23828	booronderzoek	vervolg	Den Oudert
25305	booronderzoek	geen vervolg	Berenhoeksestraat
52714	booronderzoek	onbekend	Kerkverreweide
53011	booronderzoek	geen vervolg	Veldstraat 32
65597	booronderzoek	onbekend	Maasdijk
55665	booronderzoek	deels vervolg	Spijk en Wielstraat
44964	bureauonderzoek	vervolg	Maasdijk
44965	bureauonderzoek	geen vervolg	De Galerij
55032	opgraving	afgerond	Kerkverreweide
20722	proefsleuven	vervolg	Engelsestooft 18
28834	proefsleuven	geen vervolg	Berenhoeksestraat 10
53504	proefsleuven	vervolg	Kerkverreweide II
54320	proefsleuven	geen vervolg	Polderzicht
17743	proefsleuven	onbekend	Polstraat/ Taxhof

Tabel 6. Overzicht van eerder archeologisch onderzoek in en rond Wijk en Aalburg.

2.3.2 Archeologische beleidskaart

Voor de gemeente Aalburg is een archeologische beleidskaart opgesteld. De kaart geeft weer waar archeologische resten bekend zijn of te verwachten zijn en op welke diepte. Uit de gemeentelijke beleidskaart blijkt dat in het gebied verschillende archeologische waarden zijn aangeduid (figuur 4). In tabel 7 is per deelgebied weergegeven wat volgens de beleidskaart de archeologische waarde ervan is en welke vrijstellingsgrenzen daaraan gekoppeld zijn (geldend voor de hoogste waarde). Dit is afgezet tegen de omvang van het deelgebied. Hieruit blijkt dat in de deelgebieden 3, 8 en 10 een lage verwachting geldt, hetzij al archeologisch onderzoek is uitgevoerd op basis waarvan het gebied is vrijgegeven. In overleg met de gemeente is besloten dat hier geen verder onderzoek nodig is. Behalve de hoogste archeologische waarde zijn ook eventuele andere waarden in de tabel opgenomen (zie ook figuur 4). Hieruit valt voor bijvoorbeeld deelgebied 5 af te leiden dat het tot de historische kern behoort, gelegen op een oude woongrond, overgaand naar een zone met een lage verwachting.

deelgebied	oppervlakte (m ²)	archeologische waarde	vrijstelling omvang	vrijstelling diepte
1	1.400	historische kern / vindplaats / hoge verwachting 0,5-1,5 m -Mv	50 m ²	0,3 m -Mv
2	200	historische kern / hoge verwachting 0,5-1,5 m -Mv / middelhoge verwachting 1,5-3 m -Mv	50 m ²	0,3 m -Mv
3	1.000	afgerond AMZ-proces / lage verwachting	n.v.t.	n.v.t.
4	900	historische kern / lage verwachting	50 m ²	0,3 m -Mv
5	6.500	historische kern / oude woongrond / lage verwachting	50 m ²	0,3 m -Mv
6	7.200	historische kern / hoge verwachting 0 - 0,5 m-Mv	50 m ²	0,3 m -Mv
7	1.800	historische kern / hoge verwachting 0,5-1,5 m -Mv	50 m ²	0,3 m -Mv
8	2.800	afgerond AMZ-proces	n.v.t.	n.v.t.
9	400	historische kern / hoge verwachting 0,5-1,5 m -Mv	50 m ²	0,3 m -Mv
10	2.400	lage verwachting	n.v.t.	n.v.t.
11	1.500	historische kern / hoge verwachting 0,5-1,5 m -Mv	50 m ²	0,3 m -Mv
12,13, 15, 16	5.800	historische kern / hoge verwachting 0,5-1,5 m -Mv / middelhoge verwachting 1,5-3 m -Mv	50 m ²	0,3 m -Mv
14	1.300	historische kern / hoge verwachting 0,5-1,5 m -Mv	50 m ²	0,3 m -Mv

Tabel 7. Archeologische waarde (eventueel dubbel) en daaraan gekoppelde vrijstellingsgrenzen (diepte en omvang) per deelgebied, afgezet tegen de oppervlakte per deelgebied.

2.4 Historische context

Op basis van historische kaarten en historische bronnen kan inzicht worden verkregen in het historisch gebruik van een gebied in de periode vanaf de Late Middeleeuwen tot begin 20e eeuw. In die periode was de mens veel meer dan nu gebonden aan de (on)mogelijkheden dat het natuurlijk landschap bood voor bewoning en andere vormen van landgebruik. Het historisch gebruik zegt daardoor ook iets over de archeologische potentie van het gebied. Voor onderstaande gegevens is geput uit de volgende bronnen, waarnaar in de tekst verder niet meer verwezen wordt: Hendriks, 1989; www.bhic.nl; www.salha.nl; <http://home.wanadoo.nl/tonlensvelt>; <http://brabant.esrinl.com/chw>; <http://www.watwaswaar.nl>; Uitgeverij Nieuwland, 2008.

Op de historische kaart van omstreeks 1850 (figuur 5) is duidelijk te achterhalen dat de deelgebieden liggen langs de historische wegen, waarlangs de bebouwing geconcentreerd was. Enige onnauwkeurigheid moet in acht genomen worden bij de ligging, want de historische kaart is voor dit grote gebied niet helemaal exact ge-georeferereerd. Met name de zone langs de Maasdijk was relatief dicht bebouwd. Langs de andere wegen (haaks op de dijk) lagen verspreide boerderijen. Rondom de historische bebouwing zijn veelal ook boomgaarden aangegeven, nog een bevestiging van de goed ontwaterde bodems. Dit duidt op goede ontwatering, waaruit kan worden opgemaakt dat de bewoning vooral aan de stroomgordels gekoppeld was.

Verder is op de historische kaart een duidelijk onderscheid te maken tussen een zone met akkergronden (figuur 5: wit) gekoppeld aan de stroomgordels en een zone met graslanden (figuur 5: groen)

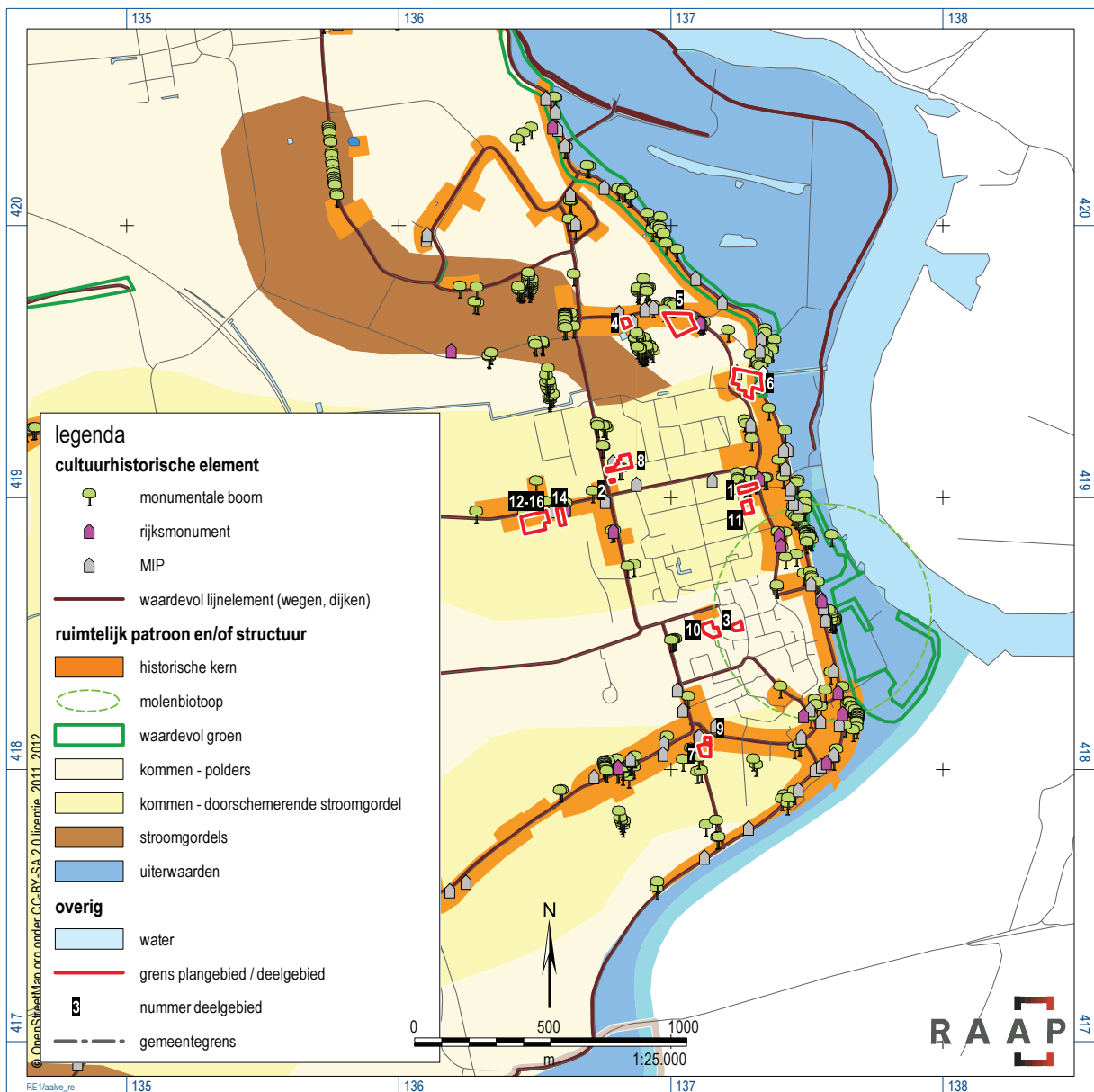

Figuur 5. Uitsnede van de Topografische militaire kaart van omstreeks 1850.

gekoppeld aan de komgebieden. Dit onderscheid weerspiegelt zich ook in de vorm van de percelen. De akkers zijn vierkanter, terwijl de graspercelen smal en langgerekt zijn, als gevolg van de vele sloten die nodig waren om de natte kommen te ontwateren.

Van het historisch gebruik zijn waardevolle elementen in het landschap bewaard gebleven, zoals de bewoningskernen, historische gebouwen, historische bomen en kenmerkende kavelstructuren. Deze zijn geïnterpreteerd op de cultuurhistoriekaart van de gemeente (figuur 6). Uit een analyse van deze kaart blijkt dat binnen de specifiek te onderzoeken deelgebieden enkele historische elementen aanwezig zijn. Eén en ander is opgesomd in tabel 8.

Figuur 6. Uitsnede van de gemeentelijke cultuurhistoriekaart.

deelgebied	adres	historisch element	historische structuur
1	Bergstraat 1	enkele monumentale bomen	historische kern
2	Bergstraat 60	geen	historische kern
3	De Galerij 15	geen	molenbiotoop
4	De Kroon 11	geen	historische kern
5	De Kroon	geen	historische kern
6	Gr. Kerkstraat 58	twee MIP-panden	historische kern en groen
7	Langstraat ong	geen	historische kern
8	Perzikstraat 8	geen	kom, met doorschemerende stroomgordel
9	Polstraat 51	geen	historische kern
10	Spieringen 27	geen	kom
11	Tulpstraat 5	geen	rand historische kern
12,13, 15,16	Veldstraat	monumentale boom	historische kern
14	Veldstraat 17	geen	historische kern

Tabel 8. Overzicht van cultuurhistorische waarden in de deelgebieden.

2.5 Huidige situatie

Uit figuur 1 valt af te leiden dat de deelgebieden behoren tot het dorp Wijk en Aalburg en de randzone daarvan. De te onderzoeken percelen zijn grotendeels onbebouwd. In enkele percelen komt echter ook bebouwing voor. Op basis van de topografische atlas, luchtfoto's (maps.google.nl), het actueel hoogtebestand (AHN; www.ahn.nl) en gegevens van de gemeente Aalburg is in tabel 9 een overzicht gegeven van de huidige situatie per deelgebied. Daarnaast is weergegeven wat de consequenties van het huidige gebruik op de bodemgaafheid.

deelgebied	bodemgebruik	gevolgen voor de bodemgaafheid
1	achtertuintuin / boomgaard	vermoedelijk opgehoogd, gezien hoge ligging t.o.v. omgeving
2	achtertuintuin	vermoedelijk beperkte verstoring
3	verhard / bebouwd / tuin	niet relevant gezien lage verwachting
4	grasland / tuin	vermoedelijk bovengrond vermengd in bouwvoor
5	grasland	vermoedelijk bovengrond vermengd in bouwvoor
6	deels bebouwd (fabriekshal) en bestraat, deels braak	bovengrond verstoord ter plaatse van fundering
7	grasland	vermoedelijk bovengrond vermengd in bouwvoor
8	verhard / bebouwd / tuin	niet relevant gezien lage verwachting
9	braak	vermoedelijk bovengrond vermengd in bouwvoor
10	verhard / bebouwd / tuin	niet relevant gezien lage verwachting
11	verhard / bebouwd / tuin	bovengrond verstoord ter plaatse van fundering
12,13, 15,16	grasland	vermoedelijk bovengrond vermengd in bouwvoor
14	deels bebouwd (loods) en bestraat, deels braak	vermoedelijk bovengrond vermengd in bouwvoor

Tabel 9. Overzicht per deelgebied van het huidige landgebruik en de invloed op de bodemgaafheid.

2.6 Toekomstige situatie

Voor de onderzochte deelgebieden worden nieuwe bestemmingsplannen opgesteld. Daarbij worden gezamenlijk de ruimtelijke procedures doorlopen. In alle gevallen is nieuwbouw van woningen gepland, waar nodig voorafgegaan door sloop van de bestaande bebouwing. Dat betekent dat eventuele toekomstige bodemingrepen in principe beperkt zullen blijven tot de geplande nieuwbouw binnen de bouwaanduidingen (met rode stippellijn aangeduid in de atlas: bijlage 2). De rest zal vermoedelijk in gebruik blijven als tuin.

2.7 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van de tijdens het bureauonderzoek verzamelde gegevens is het mogelijk per deelgebied een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen naar aard, datering, diepteligging en gaafheid (tabel 10). Leidend hierbij is de landschappelijke context. Op een stroomgordel uit de Bronstijd zijn bijvoorbeeld geen oudere archeologische resten te verwachten. De diepteligging is bepaald op basis van de diepteligging van het archeologisch niveau, zijnde de top van de stroomgordel.

deelgebied	context	archeologische periode ¹	verwachting	diepteligging (m -Mv)	gaafheid
1	oever afgedamde maas met oude woongrond en stroomgordel Biesheuvel in ondergrond	vanaf Bronstijd	historische kern / bewoning	0 – 1,5	hoog
2	komgebied met stroomgordel Biesheuvel in ondergrond	vanaf Bronstijd	historische kern / bewoning	0 – 1,5	hoog
3	komgebied	-	lage verwachting	-	-
4	oever afgedamde maas	vanaf Bronstijd	historische kern	0	redelijk hoog
5	oever afgedamde maas met oude woongrond	vanaf Bronstijd	historische kern	0 – 0,5	redelijk hoog
6	oever afgedamde maas met oude woongrond	vanaf Bronstijd	historische kern	0 – 1,5	laag tot redelijk hoog
7	overslag met stroomgordel Biesheuvel in ondergrond	vanaf Neolithicum	historische kern / bewoning	0 – 1,5	redelijk hoog
8	komgebied	-	lage verwachting (reeds onderzocht)	-	-
9	overslag met stroomgordel Biesheuvel in ondergrond	vanaf Neolithicum	historische kern / bewoning	0 – 1,5	redelijk hoog
10	komgebied	-	lage verwachting	-	-
11	oever afgedamde maas met stroomgordel Biesheuvel in ondergrond.	vanaf Bronstijd	historische kern / bewoning	0 – 1,5	laag tot redelijk hoog
12, 13, 15, 16	komgebied met stroomgordel Biesheuvel in ondergrond	vanaf Bronstijd	historische kern / bewoning	0 – 3	redelijk hoog
14	komgebied met stroomgordel Biesheuvel in ondergrond	vanaf Bronstijd	historische kern / bewoning	0 – 1,5	redelijk hoog

Tabel 10. Gespecificeerde archeologische verwachting per deelgebied. Legenda: 1 = Periodisering gebaseerd op de stroomgordel datering conform Cohen & Stouthamer, 2012 (zie figuur 2).

3 Veldonderzoek

3.1 Methodiek

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) bestond uit een karterend booronderzoek. Dit dient enerzijds om archeologische vindplaatsen op te sporen en anderzijds om meer inzicht te krijgen in de landschappelijke opbouw en genese.

De gevolgde onderzoeksmethode komt overeen met een in 2013 uitgevoerd, gelijkaardig onderzoek (Ellenkamp, 2013). Op basis van het bureauonderzoek (gespecificeerde archeologische verwachting) werden huisplaatsen uit de periode Bronstijd t/m Late Middeleeuwen verwacht, die zich kenmerken door een (woon)laag met archeologische indicatoren, op een verwachte diepte van maximaal 1,5 tot 3 m -Mv. Om deze laag op te sporen, is geboord conform standaardmethode D1 uit tabel 11 van de SIKB-leidraad voor karterend booronderzoek (Tol, Verhagen & Verbruggen, 2012). Dit komt neer op een boorgrid van 30 x 35 m. In de praktijk is dit grid als leidraad gebruikt, maar is hier vanwege praktische omstandigheden (verharding, bebouwing, kabels en leidingen, etc.) soms van afgeweken. Vaststaand uitgangspunt bleef echter een dichtheid van tien boringen per hectare met een minimum van drie boringen per deelgebied.

De boringen zijn gezet in de deelgebieden 1, 2, 4, 5, 6, 7, 9 en 11 t/m 16. In de deelgebieden 3, 8 en 10 was sprake van een lage archeologische verwachting en is in overleg met de gemeente vastgesteld dat booronderzoek niet nodig was. In totaal zijn 43 boringen gezet tot een gemiddelde diepte van 2 m -Mv. Eén boring (nr. 35) is gezet tot 8 m -Mv in een poging de laag van Kreftenheye aan te boren. Binnen deze diepte is de laag echter niet aangetroffen. In de overige boringen was het vanwege stagnerende zandlagen niet mogelijk diep door te boren.

Er is geboord met een Edelmanboor met een diameter van 12 cm, in kleiige sedimenten vervangen door een Edelmanboor met een diameter van 7 cm of een kleiguts met een diameter van 3 cm. Het opgeboorde materiaal is verbrokken en gesneden en met het blote oog geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). De boringen zijn tijdens het veldwerk lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) digitaal beschreven in het boorbeschrijvingssysteem van RAAP (Deborah2) en met GPS Rover ingemeten (x/y-coördinaten). Van alle boringen is de hoogte bepaald met behulp van het AHN2. De uitgebreide boorbeschrijvingen (inclusief lithologisch profiel) zijn opgenomen in bijlage 1.

3.2 Resultaten

Het karterend booronderzoek heeft een duidelijk inzicht verschaft in de landschappelijke opbouw en de archeologische potentie van de onderzochte deelgebieden. In het algemeen kan gesteld worden dat de resultaten redelijk goed aansluiten bij de verwachting op basis van het bureauonderzoek (zie hoofdstuk 2). Waar oude woongronden verwacht, zijn deze ook aangetroffen. Maar daarbij zijn op meer plaatsen oude woongrondachtige bodems aangetroffen, gekoppeld aan de historische bewoningskernen. En in vrijwel alle gevallen werd in de ondergrond ook de stroomgordel van Biesheuvel-Hamer aangetroffen waar deze verwacht werd.

Wat opvalt is dat de resultaten enigszins afwijken van de gemeentelijke verwachtings-/beleidskaart (zie figuur 4) in die zin dat de oeverafzettingen langs de afgedamde Maas duidelijk voor bewoning in trek zijn geweest, terwijl deze op de verwachtingskaart niet uitgesproken als zodanig naar voren komen. Daar liggen de oeverafzettingen van de afgedamde Maas ten oosten van de Maasdijk, terwijl deze in feite ook deels ten westen van de dijk nog voorkomen. De oeverafzettingen corresponderen grofweg met de aanduiding Rd10A op de bodemkaart (zie figuur 3).

Hierna worden per deelgebied de resultaten toegelicht. Daarbij wordt regelmatig verwezen naar de kaartatlas (bijlage 2), waarin de zowel de bodemkundige als archeologische resultaten zijn gepresenteerd. De afzonderlijke boorbeschrijvingen zijn opgenomen in bijlage 1. Een overzicht van de aangetroffen vondsten is opgenomen in bijlage 3.

3.2.1 Deelgebied 1 (atlasblad 3)

Deelgebied 1 bestaat uit een smal, oost-west georiënteerd perceel en was ten tijde van het onderzoek onderdeel van de tuin van de Bergstraat 1. Het gebied ligt op de zuidelijke flank van een uitgesproken hoogte, waarop het pand van de Bergstraat 1 gebouwd is. Dit bleek ook uit de boringen 1 en 3, waarin een 90 cm dik ophogingspakket is aangetroffen. Boring 2 is gezet buiten de ophoging, waar het maai-veld correspondeert met het afgedekte niveau in de boringen 1 en 3. De bodem is hier verstoord. De verstoringsdiepte kon vanwege ondoordringbaar (recent) puin echter niet worden vastgesteld.

De ophoging in de boringen 1 en 3 is niet van recente oorsprong aangezien deze gekenmerkt wordt door houtskoolspikkels, bot, leisteen en oud bouwpuin. Het pakket heeft zodoende weliswaar kenmerken van een oude woongrond, maar is toch als subrecente ophoging geïnterpreteerd aangezien daaronder nog een afgedekt niveau voorkomt dat zich kenmerkt als een met humus aangerijkte begraven A-horizont in zwak zandige tot sterk siltige (kom)klei. Van de verwachte zavelige oeverafzettingen van de afgedamde Maas was echter geen sprake. Wel bleek de afgedekte bodem kenmerken te hebben van een oude woongrond. Het betreft een 50 cm dikke, donkerbruingrijze laag met houtskoolspikkels, fosfaatvlekken en een fragment grijsbakkend laat-middeleeuws aardewerk (zie bijlage 3). De top van de oude woongrond kenmerkte zich bovendien door een sterke bijmenging met bouwpuin. In boring 1 was dit pakket zo dik dat de boring gestaakt moest worden. Waarschijnlijk is hier een muurrestant aangeboord. Gezien de ligging in de historische kern in de directe nabijheid van de kerk is het niet onwaarschijnlijk dat het hier steenbouw betreft uit de Late Middeleeuwen of Nieuwe tijd.

Synthese

Uit het booronderzoek is gebleken dat deelgebied 1 al sinds de Late Middeleeuwen is bewoond, wat heeft geresulteerd in het ontstaan van een oude woongrond en de aanwezigheid van puin van steenbouw in de ondergrond. Op basis van de verzamelde gegevens kunnen uitspraken worden gedaan over aard, datering en gaafheid van de te verwachten archeologische resten:

- *Aard*: de oude woongrond en ligging in de historische kern duiden op de aanwezigheid van bewoningssporen. Behalve vondsten zijn ook grondsporen en muurrestanten te verwachten.
- *Datering*: op basis van de aangetroffen indicatoren zijn resten vanaf de (Late) Middeleeuwen te verwachten. Oude woongronden gaan mogelijk echter al terug tot in de Romeinse tijd.
- *Gaafheid*: de oude woongrond is afgedekt door een (relatief oude) ophoging. Het archeologische niveau ligt daardoor goed afgedekt. Archeologische resten kennen zodoende naar verwachting een hoge gaafheid.

3.2.2 Deelgebied 2 (atlasblad 6)

Deelgebied 2 bestaat uit een nieuw bouwblok in de achtertuin van de Bergstraat 60. Tijdens het booronderzoek zijn drie boringen gezet (boringen 4, 5 en 6), waarbij telkens een opbouw is gevonden van zandige klei (geïnterpreteerd als oeverafzettingen) naar beneden toe overgaand in siltige klei (komafzettingen). Zandige afzettingen van de stroomgordel Biesheuvel-Hamer zijn in de ondergrond niet aangetroffen. Hoewel in alle boringen enkele spikkels houtskool zijn aangetroffen en in boring 5 ook een fragmentje onverbrand bot, is dit niet geïnterpreteerd als een oude woongrond. De bovengrond kenmerkt zich namelijk in alle gevallen door een bijmenging met recent bouwpuin en kachelsteen/kachelslik (aankoesel uit kachels), hoogstwaarschijnlijk afkomstig van de boerderij op de Bergstraat 60.

Synthese

Uit het booronderzoek is gebleken dat deelgebied 2 behoort tot de tuin van de boerderij op de Bergstraat 60. Gezien de bodemopbouw worden geen (oudere) bewoningssporen meer verwacht.

3.2.3 Deelgebied 4 (atlasblad 6)

De boringen 7, 8 en 9 zijn gezet in deelgebied 4, dat ten tijde van het onderzoek in gebruik was als tuin/grasland ten westen van de Kroon 11. In de boringen is een bodemopbouw aangetroffen bestaande uit sterk zandige klei (geïnterpreteerd als oeverafzettingen van de afgedamde Maas) naar beneden toe overgaand in zwak tot matig siltige komklei. De bovengrond is verrommeld of kenmerkt zich door een sterk gevlekt opgebracht pakket. Vanaf 60-85 cm -Mv is de bodem echter intact. Wel is in de boringen 8 en 9 de top van de ongeroerde bodem vergrijsd (omgeslagen van geoxideerde naar gereduceerd toestand als gevolg van het opgebrachte pakket). Van een uitgesproken oude woongrond kan niet gesproken worden, al bevat de (afgedekte) bodem wel enige houtskool en fosfaatvlekken.

Synthese

Uit het booronderzoek is gebleken dat in deelgebied 4 de bodem onder een verstoord/opgebracht pakket intact is. Van een duidelijke oude woongrond is geen sprake, al bevat de bodem wel kenmerken van langdurig agrarisch gebruik (fosfaat en houtskool). Zowel ten zuiden (Kerkverreweide; onderzoeksmelding 23652) als ten noordoosten (De Kroon 12a/b; Van Dijk, 2015) van het deelgebied

zijn in ruime mate archeologische sporen uit de Middeleeuwen en Nieuwe tijd vastgesteld, ondanks de ligging in zogenaamde komgebied. Op basis van deze gegevens lijkt deelgebied 4 te behoren tot de periferie van de middeleeuwse bewoning. Op basis van de verzamelde gegevens kunnen uitspraken worden gedaan over aard, datering en gaafheid van de te verwachten archeologische resten:

- *Aard*: sporen van bewoning en perifere activiteiten. Behalve vondsten zijn ook grondsporen te verwachten.
- *Datering*: op basis van de aangetroffen sporen in aangrenzende gebieden zijn resten vanaf de (Late) Middeleeuwen te verwachten.
- *Gaafheid*: de bodem is grotendeels afgedekt wat een beschermende werking heeft tegen (recente) bodemwerking. Het archeologisch niveau waarop grondsporen zich aftekenen is daarom waarschijnlijk intact. De ophoging heeft er echter ook voor gezorgd dat de bodem vergrijsd is. De leesbaarheid van de sporen zal daardoor sterk verminderd zijn.

3.2.4 Deelgebied 5 (atlasblad 5)

Deelgebied 5 ligt eveneens aan de Kroon, circa 200 m ten oosten van deelgebied 4. Deelgebied 5 was ten tijde van het onderzoek in gebruik als grasland. In het deelgebied zijn acht boringen gezet (boringen 10 t/m 17) die zich allen kenmerken door oeverafzettingen (zandige klei of leem) van de afgedamde Maas bovenop afzettingen van de stroomgordel van Biesheuvel-Hamer (op circa 70 cm -Mv). De afzettingen van de stroomgordel kenmerken zich door een kleiige top, naar beneden toe overgaand in sterk siltig zand. Boring 15 is dieper gezet en daaruit is gebleken dat onder de zandige afzettingen klei met veenlagen voorkomt, geïnterpreteerd als komafzettingen. De oeverafzettingen van de afgedamde Maas dateren vermoedelijk uit de laatste fase van activiteit van deze riviertak, dat wil zeggen vanaf de Late Middeleeuwen.

De top van de afzettingen van de stroomgordel Biesheuvel-Hamer kenmerkt met name langs de Kroon zich als een oude woongrond, met veel houtskool, onverbrand bot, verbrande leem en fosfaatvlekken. Naar het zuiden toe nemen deze kenmerken af, tot ze in het zuiden van het perceel volledig verdwenen zijn. Er is dus duidelijk sprake van een kern met oude woongronden langs de Kroon die naar het zuiden toe geleidelijk verloopt tot een ooivaaggrond zonder duidelijke kenmerken van langdurige bewoning. In boring 16 is een fragment aardewerk aangetroffen dat op basis van de diagnostische kenmerken niet nader gedateerd kan worden dan in de periode Romeinse tijd t/m Late Middeleeuwen (zie bijlage 3).

Synthese

Uit het booronderzoek is gebleken dat in het noorden van deelgebied 5, mogelijk vanaf de Romeinse tijd, langdurig is gewoond, resulterend in een oude woongrond in de top van de stroomgordel van Biesheuvel-Hamer. Het zuidelijke deel van het deelgebied behoort tot de periferie, aangezien hier een woongrond ontbreekt. De bodem wordt afgedekt door lemige oeverafzettingen van de afgedamde Maas, vermoedelijk uit de Late Middeleeuwen. De resultaten wijken dus af van de stroomgordels zoals ze bekend waren (zie figuur 2). In de lemige afzettingen kunnen bewoningsporen uit de Nieuwe tijd zijn ingegraven. Op basis van de verzamelde gegevens kunnen uitspraken worden gedaan over aard, datering en gaafheid van de te verwachten archeologische resten:

- *Aard*: sporen van bewoning en richting het zuiden perifere activiteiten. Behalve vondsten zijn ook grondsporen te verwachten.

- *Datering*: op basis van de aangetroffen vondst zijn resten vanaf de Romeinse tijd te verwachten in de afzettingen van Biesheuvel-Hamer. Sporen uit de Nieuwe tijd zijn te verwachten in de afzettingen van de afgedamde Maas.
- *Gaafheid*: de oude woongrond is afgedekt met jongere oeverafzettingen, waardoor dit archeologisch niveau intact is beschermd tegen (recente) bodemwerking. In de afzettingen van de afgedamde Maas zelf is een bouwvoor aanwezig, waardoor eventuele ondiepe grondsporen verstoord zullen zijn.

3.2.5 Deelgebied 6 (atlasblad 4)

Tussen de Grote Kerkstraat (nr. 58/60) en de Maasdijk (nr. 139) ligt deelgebied 6. Het westelijke en zuidelijke deel van dit gebied was ten tijde van het onderzoek verhard en deels ontgraven ten behoeve van een laadput voor vrachtwagen (figuur 7). Het centrale deel was bebouwd met enkele huizen, loodsen en een fabriekshal. In het uiterste oosten, tegen de Maasdal, was sprake van een braakliggend terrein. De boringen 18 t/m 24 zijn zoveel mogelijk gespreid geplaatst op punten waar verharding ontbrak (plantsoen of braakliggend) of eenvoudig te verwijderen was. Hieruit is gebleken dat het westelijke deel bestaat uit een meer dan een meter diep verstoord pakket op komafzettingen (siltige klei). In het oostelijke deel bleek de bodem intact onder een circa 60 cm dik, relatief recent opgebracht pakket. Er is sprake van oeverafzettingen van de afgedamde Maas (sterk zandige/siltige klei), naar beneden toe overgaand in komafzettingen (siltige klei). In de top van de oeverafzettingen is een donkere oude woongrond ontwikkeld, gekenmerkt door houtskool, verbrande leem, onver-

Figuur 7. Laadput, verharding en bebouwing in deelgebied 6.

brand bot en fosfaatvlekken. Dit duidt op langdurige bewoning, waarin zich nederzettingsafval heeft kunnen ophopen. In boring 24 is zelfs sprake van meerdere niveaus van elkaar gescheiden door een schoner (lichtbruingrijs) tussenlaagje. Mogelijk is dit het resultaat van meerdere overstromingsfasen van de afgedamde Maas, waarna weer verder geleefd werd. In de boringen 20 en 21 is (Pingsdorf-achtig) aardewerk uit de Middeleeuwen aangetroffen (zie bijlage 3).

Synthese

Uit het booronderzoek is gebleken dat in het westelijke deel van deelgebied 6 de bodem tot op de komklei verstoord is. Hoewel in het verstoorde pakket nog wel archeologisch indicatoren zijn aangetroffen, zijn hier geen intacte bewoningssporen meer te verwachten. In het oostelijke deel is de bodem nog intact en heeft langdurige bewoning (in ieder geval vanaf de Middeleeuwen) gezorgd voor het ontstaan van een (gelaagde) oude woongrond. Hoe de bodem er onder de bestaande bebouwing uitziet, is op dit moment onbekend. Funderingsplannen waren niet voorhanden. Afgaande van de diepte van het ongeroerde niveau in de omringende boringen kan gesteld worden dat een funderingsdiepte van 45 cm -Mv nog niet verstorend is voor het archeologisch niveau. Op basis van de verzamelde gegevens kunnen uitspraken worden gedaan over aard, datering en gaafheid van de te verwachten archeologische resten:

- *Aard*: sporen van bewoning. Behalve vondsten zijn ook grondsporen te verwachten, mogelijk op meerdere niveaus. In het westelijke deel is de bodem verstoord en zijn geen sporen meer te verwachten.
- *Datering*: op basis van de aangetroffen vondsten zijn resten vanaf ten minste de Middeleeuwen te verwachten, maar gezien de intensiteit van de oude woongrond mogelijk ouder.
- *Gaafheid*: de oude woongrond is afgedekt met een opgebracht pakket. Daardoor is het archeologisch niveau naar verwachting intact.

3.2.6 Deelgebied 7 (atlasblad 2)

Het meest zuidelijk gelegen gebied is deelgebied 7, in de oksel van de Langstraat en de Polstraat. Hier werden overslaggronden verwacht. Van duidelijke, heterogene afzettingen die duiden op overslag was in de boringen 25, 26 en 27 geen sprake, maar wel zijn twee niveaus met oeverafzettingen aangetroffen, waarvan de bovenste mogelijk als overslag geïnterpreteerd kunnen worden. Het bovenste pakket bestaat uit sterk siltig tot kleilig zand. Een met humus aangerijkte, sterk zandige kleilaag (afgedekte A-horizont) kenmerkt de overgang naar de onderliggende oeverafzettingen, die naar beneden toe vrij snel overgaan in zwak siltig, matig grof zand, geïnterpreteerd als behorend tot de beddinggordel van Biesheuvel-Hamer (zie ook figuur 2). Hoewel sprake is van een ooivaaggrond met een dunne verploegde bovengrond, zijn wel meerdere indicatoren aangetroffen (fosfaatvlekken, houtskool en een fragment grijsbakkend, handgevormd aardewerk) die getuigen van bewoning in of nabij het deelgebied. Het aardewerk kan gedateerd worden in de Late Middeleeuwen (zie bijlage 3). De indicatoren komen zowel voor in de bovenste als onderste oeverafzettingen.

Synthese

Op basis van de resultaten van het booronderzoek worden in deelgebied 7 sporen van bewoning of randactiviteiten verwacht in de overslagafzettingen, maar mogelijk ook op een dieper niveau in

de afzettingen van Biesheuvel-Hamer. Op basis van de verzamelde gegevens kunnen uitspraken worden gedaan over aard, datering en gaafheid van de te verwachten archeologische resten:

- *Aard*: sporen van bewoning en randactiviteiten. Behalve vondsten zijn ook grondsporen te verwachten.
- *Datering*: op basis van de aangetroffen vondsten zijn resten vanaf de Late Middeleeuwen te verwachten. In de afgedekte afzettingen van Biesheuvel-Hamer kunnen oudere resten schuilgaan.
- *Gaafheid*: de top van de bodem is slechts zeer dun bewerkt, zodat sporen naar verwachting een redelijk hoge gaafheid kennen.

3.2.7 Deelgebied 9 (atlasblad 2)

Deelgebied 9 ligt direct ten noorden van deelgebied 7. De bodem is grotendeels vergelijkbaar, bestaande uit twee niveaus met oeverafzettingen, waarvan de bovenste mogelijk als overslag geïnterpreteerd kunnen worden. Het bovenste pakket bestaat uit sterk siltig tot kleilig zand. Een met humus aangerijkte, sterk zandige kleilaag (afgedekte A-horizont) kenmerkt de overgang naar de onderliggende oeverafzettingen, die naar beneden toe vrij snel overgaan in zwak siltig, matig grof zand, geïnterpreteerd als behorend tot de beddinggordel van Biesheuvel-Hamer. Ook hier zijn fosfaatvlekken en houtskool in de bodem aangetroffen, wat er toe heeft geleid dat boring 30 (tegen de Polstraat aan) als oude woongrond is geïnterpreteerd.

Synthese

Op basis van de resultaten van het booronderzoek kan geconcludeerd worden dat het noordelijke deel van deelgebied 9 behoort tot een zone waar door langdurige bewoning een oude woongrond is ontstaan, naar het zuiden toe geleidelijk in intensiteit afnemend. De oude woongrond is ontwikkeld in de top van de afgedekte afzettingen van Biesheuvel-Hamer. Daarmee kunnen de bovenliggende afzettingen dus als jonger worden geïnterpreteerd, vermoedelijk gekoppeld aan de laatste actieve fase van de afgedamde Maas, dus vanaf de Middeleeuwen. Op basis van de verzamelde gegevens kunnen uitspraken worden gedaan over aard, datering en gaafheid van de te verwachten archeologische resten:

- *Aard*: sporen van bewoning. Behalve vondsten zijn ook grondsporen te verwachten.
- *Datering*: gezien de resultaten van deelgebied 7 zijn (minstens) resten vanaf de Late Middeleeuwen te verwachten, maar gezien de koppeling aan de stroomgordel van Biesheuvel-Hamer zijn oudere resten niet uit te sluiten.
- *Gaafheid*: de top van de bodem is slechts zeer dun bewerkt, zodat sporen naar verwachting een redelijk hoge gaafheid kennen.

3.2.8 Deelgebied 11 (atlasblad 3)

Deelgebied 11 ligt direct ten zuiden van deelgebied 1, alwaar resten van steenbouw vanaf de Middeleeuwen verwacht worden. In deelgebied 11 bleek in de boringen 32, 33 en 34 de bodem echter tot meer dan 1 m -Mv verstoord. Daaronder lagen direct de komafzettingen (zwak zandige/siltige klei). In boring 31 was de bovengrond niet verstoord, maar bleek de hele opbouw uit komklei te bestaan. Behalve (recent) bouwpuin en een lichte fosfaatweem zijn geen archeologische indicatoren in de boringen aangetroffen.

Synthese

Op basis van de verstoorde bodem en de komafzettingen worden in deelgebied 11 geen archeologische bewoningssporen meer verwacht. De resultaten wijken dus ook weer af van de verwachte stroomgordels op basis van figuur 2.

3.2.9 Deelgebieden 12, 13, 15 en 16 (atlasblad 1)

De deelgebieden 12, 13, 15 en 16 vormen aangrenzende percelen grasland ten zuiden van de Veldstraat, die in één blok zijn onderzocht. In alle boringen bleek sprake van een pakket zwak siltige, slappe komklei, vanaf circa 160 cm -Mv overgaand in zandige klei (geïnterpreteerd als oeverafzettingen) en daaronder matig tot zwak siltig, matig grof beddingzand behorend tot de beddinggordel van Biesheuvel-Hamer (boringen 38 t/m 43). Behalve enkele fragmentjes recent bouwpuin in de bouwvoor zijn op geen enkel niveau archeologische indicatoren aangetroffen. Wel kenmerkt de top van de afzettingen van Biesheuvel-Hamer zich door aanrijking met humus, wat wil zeggen dat het ooit aan het maaiveld heeft gelegen. Ook hier zijn echter geen archeologische indicatoren aangetroffen.

Synthese

Gezien het volledig ontbreken van archeologische indicatoren worden in de deelgebieden 12, 13, 15 en 16 geen archeologische bewoningssporen meer verwacht.

Figuur 8. Muurwerk van 'kloostermoppen', bij explosievenonderzoek aangetroffen in deelgebied 15.

N.B.: Tijdens het latere explosievenonderzoek is bij een benadering een, in metselverband gelegen, rij bakstenen 'kloostermoppen' aangetroffen (figuur 8). Het betreft vermoedelijk de restanten van een buitenmuur. Aangezien op de historische kaarten teruggaand tot 1850 geen bouwwerken staan afgebeeld (figuur 9), moet het muurwerk in ieder geval ouder zijn en dateert daarmee in ieder geval uit de Nieuwe tijd (1500-1795 na Chr.).

Figuur 9. Uitsnede historische kaart van 1890 (www.topotijdreis.nl), met het deelgebied rood omcirkeld.

3.2.10 Deelgebied 14 (atlasblad 1)

Deelgebied 14 ligt direct ten oosten van de deelgebieden 12, 13, 15 en 16 en was ten tijde van het onderzoek grotendeels braakliggend. Plaatselijk was echter sprake van verharding en in het zuiden stond een loods/schuur (Veldstraat 17). Bij de plaatsing van de boringen 35, 36 en 37 is hier rekening mee gehouden.

De bodem in dit gebied wijkt af van die in de deelgebieden 12, 13, 15 en 16. In boring 37 is sprake van zandige oeverafzettingen die op circa 1 m -Mv overgaan in komklei. Binnen 2,9 m -Mv werden nog altijd geen beddingafzettingen aangetroffen. Wel was in de (onder een ophogingspakket afgedekte) donkerbruingrijze bovengrond sprake van bijmenging met houtskool en bouwpuin, op basis waarvan de bodem is geïnterpreteerd als een oude woongrond. In de zuidelijker gelegen boring 36

was sprake van een komklei-achtige bovengrond (zonder kenmerken van langdurige bewoning), op 1,2 m -Mv overgaand in lemige oeverafzettingen. Daaronder was weer sprake van zwak siltige komklei. Wederom geen spoor van de beddingzanden. Deze werden wel aangetroffen in de meest zuidelijk boring 35, zij het op 3,3 m -Mv: veel dieper dan in deelgebieden 12, 13, 15 en 16 dus. Boring 35 is dieper gezet in een poging de grindrijke zanden van de formatie van Kreftenheye aan te boren. Maar op 8 m -Mv waren de verlengstangen op en werden nog altijd beddingzanden aangetroffen en is de formatie van Kreftenheye niet aangeboord. Het lijkt waarschijnlijk dat ter plaatse van de echte voormalige bedding de rivier zich diep, tot op of in het Kreftenheye niveau heeft ingesleten. In ieder geval dieper dan 8 m -Mv. In de top van boring 35 zijn wel enkele fragmenten (laat-)middeleeuws aardewerk aangetroffen (bijlage 3).

Synthese

Op basis van de resultaten van het booronderzoek kan geconcludeerd worden dat in het noordelijke deel van deelgebied 14 als gevolg van langdurige bewoning een oude woongrond is ontstaan. Het is de rand, want naar het zuiden toe is hiervan geen sprake meer. De beddingafzettingen van de stroomgordel Biesheuvel-Hamer duiken hier naar beneden weg en buigen af naar het zuiden ten opzichte van het iets westelijker gelegen deelgebieden 12, 13, 15 en 16, waar ze ondieper en noordelijker voorkomen. De begrenzing van de stroomgordel kan hier dus worden aangepast. Op basis van de verzamelde gegevens kunnen uitspraken worden gedaan over aard, datering en gaafheid van de te verwachten archeologische resten:

- *Aard*: sporen van bewoning, met name in het noordelijke deel van het gebied. Behalve vondsten zijn ook grondsporen te verwachten.
- *Datering*: op basis van de aangetroffen vondsten zijn resten vanaf de Middeleeuwen te verwachten.
- *Gaafheid*: aangezien sprake is van een opgebracht pakket dat de bodem afdekt, is naar verwachting sprake van een hoge gaafheid.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

4.1.1 Algemene conclusies

Het onderzoek heeft zich gericht op 16 deelgebieden in Wijk en Aalburg waar vanwege een geplande bestemmingsplanwijziging archeologisch onderzoek nodig was. Middels het bureauonderzoek is achterhaald dat in drie deelgebieden geen onderzoek nodig was omdat er sprake was van een lage archeologische verwachting, of omdat in het verleden reeds onderzoek was uitgevoerd (deelgebieden 3, 8 en 10). In de overige gebieden was onderzoek wel nodig omdat:

- binnen of nabij het deelgebied reeds archeologisch vindplaatsen bekend zijn en/of;
- het deelgebied in een historische kern of op een oude woongrond ligt en/of;
- in het deelgebied afzettingen van een voormalige stroomgordel van de Maas aanwezig zijn met archeologische potentie.

De meeste deelgebieden liggen op basis van het bureauonderzoek op een stroomgordel en slechts enkele gebieden liggen in een komgebied (deelgebieden 3, 4, 5 en 10). Er is in het gebied sprake van drie stroomgordels (zie figuur 2), namelijk die van Wijk en Aalburg op 1,5 tot 3 m -Mv (actief van 4820-4160 BP), die van Biesheuvel-Hamer op 0,5 tot 1,5 m -Mv (actief van 5590-3210 BP) en die van de Afgedamde Maas aan het maaiveld (actief van 4020-46 BP). Dat het gebied al langdurig interessant was voor bewoning blijkt niet alleen uit het relatief grote aantal vindplaatsen van sporen van bewoning uit hoofdzakelijk de Romeinse tijd t/m de Late Middeleeuwen, maar ook uit het feit dat in het gebied oude woongronden voorkomen, ontstaan door de eeuwenlange ophoping van woonafval.

Om de resultaten van het bureauonderzoek te toetsen, is in de deelgebieden een karterend booronderzoek uitgevoerd. In zijn algemeenheid kan gesteld worden dat de resultaten van het booronderzoek redelijk goed overeenstemmen met hetgeen op basis van het bureauonderzoek verwacht werd. Waar oude woongronden verwacht werden, zijn deze ook aangetroffen. En in vrijwel alle gevallen werd in de ondergrond ook de stroomgordel van Biesheuvel-Hamer aangetroffen waar deze verwacht werd. De onderzoeksresultaten hebben echter ook afwijkingen en nieuwe inzichten opgeleverd. Zo is gebleken dat de begrenzingen van de stroomgordels zoals weergegeven op de gemeentelijk archeologische verwachtingskaart (zie figuur 4) zowel in horizontale als verticale zin kunnen afwijken van de werkelijke situatie. De update van Cohen & Stouthamer uit 2012 (zie figuur 2) vormt al een aanzienlijke verbetering, maar in deelgebied 14 is ook hier een afwijking vastgesteld, want de beddingzanden liggen dieper en zuidelijker dan verwacht en in deelgebied 5 zijn onverwacht toch beddingzanden aangetroffen. Verder is in archeologisch opzicht gebleken dat de zavelige oeverwallen ook relevant zijn voor de verwachting. Gebieden die volgens Cohen & Stouthamer (2012) in een komgebied liggen, behoren in werkelijkheid tot de oeverafzettingen van de afgedamde Maas. De ooivaaggronden (Rd10) geven hier-

voor een goed houvast. Wel moet bedacht worden dat Cohen & Stouthamer (2012) de beddingzanden hebben gekarteerd en niet de lemiger oeverwallen.

Verder is gebleken dat de begrenzing van de historische bewoningskernen een waardevolle toevoeging is op de gemeentelijke archeologiekartaal. Op plaatsen waar deze op basis van de bodemkaart niet werd verwacht, maar wel sprake was van een oude woongrond, was deze altijd gekoppeld aan een historische bewoningskern. Vanaf de Middeleeuwen was de mens blijkbaar in staat om ook buiten bepalende landschapsvormen bewoningsplaatsen te stichten... Dijken, kades en ontsluitingswegen waren hierbij vooral bepalend, omdat zij het natuurlijk landschap als het ware óverruleden. Dat heeft geresulteerd in bewoning op plekken waar dat op basis van de landschappelijke kenmerken niet direct verwacht zou worden.

Het booronderzoek heeft de grote archeologische potentie van het gebied bevestigd. In de deelgebieden 1, 4, 5, 6, 7, 9 en 14 is de verwachte landschappelijke en archeologische context deels of volledig bevestigd. Hier zijn tijdens het booronderzoek aanwijzingen aangetroffen die de aanwezigheid van bewoningssporen doen vermoeden. Het gaat dan om een combinatie van voor bewoning geschikte landschappelijke kenmerken in de vorm van oeverafzettingen, met bodemkundige kenmerken die wijzen op langdurige bewoning en archeologische indicatoren. In meerdere gevallen is een zogenaamde 'oude woongrond' aangetroffen, gedefinieerd als een dikke, gelaagde humushoudende bovengrond gemengd met tenminste twee van de volgende archeologische indicatoren: houtskool, verbrande leem, (on)verbrand bot, fosfaatvlekken en aardewerk.

In de overige deelgebieden kon op basis van het booronderzoek de verwachting naar beneden worden bijgesteld en worden geen (uitgesproken) archeologische resten meer verwacht (deelgebieden 2, 11, 12, 13, 15 en 16). In deelgebied 15 werd desondanks bij explosievenonderzoek toch een muurwerk vastgesteld uit vermoedelijk de Nieuwe tijd. Voor de deelgebieden 3, 8 en 10 was de verwachting op basis van het bureauonderzoek al naar laag bijgesteld.

Het aardewerk dat bij het booronderzoek is aangetroffen, geeft een goede indicatie voor de datering van de te verwachten archeologische resten. In hoofdzaak is materiaal verzameld dat dateert uit de (Volle/Late) Middeleeuwen. Er is echter ook een enkel fragment aardewerk aangetroffen dat uit de Romeinse tijd kan dateren. Het materiaal geeft aan waar het zwaartepunt in de datering van de verwachte bewoningssporen kan liggen, maar oudere bewoningssporen kunnen niet worden uitgesloten. Sommige deelgebieden liggen namelijk op stroomgordels die al vanaf het Neolithicum of de Bronstijd voor bewoning beschikbaar waren. En in sommige gevallen was de oude woongrond dermate sterk ontwikkeld dat een hogere ouderdom dan (alleen) middeleeuws verwacht wordt.

4.1.2 Conclusies per deelgebied

In tabel 11 zijn per deelgebied kort de onderzoeksresultaten beschreven. In eerste instantie is een kolom opgenomen met de op basis van het bureauonderzoek verwachte archeo-landschappelijke context, gevolgd door een kolom met de gevonden context en op basis daarvan de bijgestelde archeologische verwachting, met de minimale diepte van het ongestoorde niveau.

deelgebied	verwacht	gevonden	bijgestelde verwachting	diepte ongeroerd
1	oever afgedamde Maas met oude woongrond en stroomgordel Biesheuvel in ondergrond	komafzettingen met oude woongrond, met muurresten	steenbouw uit de Middeleeuwen-Nieuwe tijd, onder ophoging	90 cm -Mv
2	komgebied met stroomgordel Biesheuvel in ondergrond	oever- op komafzettingen, met fosfaatweem	tuin van historische boerderij met huisafval en eventueel sporen van beakkering, maar geen bewoning	n.v.t.
3	lage verwachting	-	-	-
4	oever afgedamde Maas	oeverafzettingen afgedamde Maas, met fosfaat en houtskool	periferie van (laat-)middeleeuwse bewoning. Relatie met omliggende onderzoeken	60 cm -Mv
5	oever afgedamde Maas met oude woongrond	afdekkende jonge oeverafzettingen op oude woongrond in oude oeverafzettingen	bewoningssporen uit periode Romeinse tijd-Middeleeuwen, mogelijk ouder	35 cm -Mv
6	oever afgedamde Maas met oude woongrond	west: verstoord tot op de komafzettingen; centraal: onbekend, mogelijk intact als zuid-oost; zuid-oost: oeverafzettingen afgedamde Maas met dikke oude woongrond	bewoningssporen uit periode Romeinse tijd-Middeleeuwen, mogelijk ouder	west: n.v.t. overig: 45 cm -Mv
7	overslag met stroomgordel Biesheuvel in ondergrond	overslag/oever op oeverafzettingen, met fosfaat houtskool aardewerk	periferie bewoning, duidelijke indicatoren	10 cm -Mv
8	lage verwachting	-	-	-
9	overslag met stroomgordel Biesheuvel in ondergrond	overslag/oever op oeverafzettingen met deels oude woongrond	randzone bewoning (Late) Middeleeuwen	10 cm -Mv
10	lage verwachting	-	-	-
11	oever afgedamde Maas met stroomgordel Biesheuvel in ondergrond	verstoorde komafzettingen	laag	n.v.t.
12, 13, 15, 16	komgebied met stroomgordel Biesheuvel in ondergrond	kom- op oeverafzettingen Biesheuvel	laag, desondanks muurwerk aangetroffen in deelgebied 15	30 cm -Mv
14	komgebied met stroomgordel Biesheuvel in ondergrond	kom op oeverafzettingen Biesheuvel met deels oude woongrond	randzone bewoning (Late) Middeleeuwen in het noorden	70 cm -Mv

Tabel 11. Overzicht van de onderzoeksconclusies per deelgebied.

4.2 Aanbevelingen

Op basis van het uitgevoerde onderzoek is aangetoond dat in de deelgebieden 2, 3, 8, 10, 11, 12, 13 en 16 geen (uitgesproken) archeologische resten meer worden verwacht. RAAP ziet hier vanuit archeologisch oogpunt geen restricties meer ten aanzien van de geplande ontwikkelingen. In deelgebied 15 is ondanks de lage verwachting op basis van de boringen toch muurwerk uit de Nieuwe tijd aangetroffen. Vanwege de ligging in de historische kern wordt in deze zone toch aanbevolen rekening te houden met vergelijkbare muurresten.

In de deelgebieden 1, 4, 5, 6, 7, 9 en 14 zijn tijdens het veldonderzoek aanwijzingen aangetroffen die de aanwezigheid van bewoningssporen vanaf de Romeinse tijd en Middeleeuwen (maar mogelijk ook ouder) doen vermoeden. Indien bodemingrepen hier dieper reiken dan de diepte van het aangegeven onverstoorde niveau (zie de laatste kolom in tabel 11), dan zal verstoring van de verwachte archeologische resten plaatsvinden. Om dit te voorkomen, wordt geadviseerd de plannen zodanig aan te passen dat verstoring wordt voorkomen. Dat kan door graafwerkzaamheden te beperken tot de aangegeven dieptes, of door te zoeken naar mogelijkheden voor archeologievriendelijk bouwen. Indien dit niet mogelijk is, wordt aanvullend onderzoek nodig geacht. Daarvoor bestaan meerdere mogelijkheden. Zo kan gedacht worden aan een *waardierend* proefsleuvenonderzoek om meer inzicht te krijgen in de aard, datering, omvang en mate van behoudenswaardigheid van de archeologische resten. Gezien de beperkte omvang van de deelgebieden kan er aan gedacht worden de proefsleuven aan te leggen ter plaatse van het toekomstige bouwvlak en bij het aantreffen van behoudenswaardige resten wellicht direct uit te breiden tot de omvang van de toekomstige verstoring (bouwvlak). Dat wil zeggen een proefsleuf met doorstart naar opgraving. Een andere optie is om een archeologische begeleiding uit te voeren van de ontgraving van de geplande bouwvlakken. Geadviseerd om per deellootatie een zo gedetailleerd mogelijke afweging te maken over de nemen vervolgstappen in relatie tot de concrete geplande bodemingrepen en het daarbij behorende tijdspad. Zo kan optimale afstemming worden gezocht tussen de gewenste ontwikkeling en het eventueel benodigde vervolgonderzoek.

Ten aanzien van deelgebied 4 dient een aanvullende kanttekening te worden gemaakt. Dit deelgebied ligt ingeklemd tussen twee gebieden waar middels gravend onderzoek reeds een hoge dichtheid aan sporen uit de Middeleeuwen en Nieuwe tijd is vastgesteld. Deelgebied 4 lijkt mogelijk echter tot de periferie daarvan te behoren. De vraag is of verder onderzoek in deelgebied 4 nog extra kenniswinst over de bewoningsgeschiedenis van het gebied gaat opleveren. Vanuit dit perspectief wordt de gemeente aanbevolen te overwegen of verder onderzoek in deelgebied 4 noodzakelijk wordt geacht. Hiertoe zouden de definitieve onderzoeksresultaten van betreffende locaties nader bekeken moeten worden, om op basis van interpretatie/interpolatie de (toegevoegde) waarde van deelgebied 4 te bepalen.

In algemene zin wordt aanbevolen een update van de gemeentelijke verwachtingskaart te overwegen waarin:

- De ligging van de stroomgordels op basis van de actuele gegevens worden herzien.
- De oeverwallen van de afgedamde Maas aan de zone met een hoge verwachting worden toegevoegd, gebruikmakend van de aanduiding op de bodemkaart.
- De historische kernen vanwege het aangetoonde archeologisch belang nauwkeuriger worden opgetekend.

Literatuur

- Barends, S. e.a. (red)**, 2000. *Het Nederlandse landschap. Een historisch-geografische benadering*. Stichting Matrijs, Utrecht.
- Berendsen, J.A. & E. Stouthamer**, 2001. *Palaeogeographic development of the Rhine-Meuse delta, The Netherlands*. Assen.
- Berendsen, H.J.A.**, 1998. *De vorming van het land: inleiding in de geologie en de geomorfologie Fysische geografie van Nederland*. Assen.
- Busschers, F.S. & H.J. Weerts**, 2003. *Beschrijving lithostratigrafische eenheid - Kreftenheye*. (<http://www.dinoloket.nl>). Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen TNO, Utrecht.
- Dijk, X.C.C. van**, 2015. *Proefsleuvenonderzoek De Kroon 12a/b te Aalburg, gemeente Wijk en Aalburg. Evaluatie- en selectierapport*. RAAP, Weesp.
- Ellenkamp, G.R.**, 2010. *Overvloed: een erfgoedkaart voor de gemeenten Aalburg en Werkendam. RAAP-rapport 2190*. RAAP, Weesp.
- Hendriks, J.C.P.A.**, 1989. *Land van Heusden en Altena. Archeologie en bewoningsgeschiedenis*. Tilburg/Amsterdam.
- Heunks, E.**, 2008. *Basisrapport archeologische vindplaatsen en verwachtingen Munnikenland. Archeologisch vooronderzoek: bureauonderzoek met veldtoetsing*. Utrecht.
- Huijbregts, M.**, 2011. *Nota archeologie: tot op de bodem*. Samenwerkende gemeenten Aalburg, Werkendam en Woudrichem, Wijk en Aalburg.
- Louwe Kooijmans, L.P.**, 1997. *Paleo-ecologie van het rivierengebied. Het prehistorische landschap als referentie voor natuurontwikkeling? Landschap 14(3): 147-158*.
- Mulder, E. de, M. Geluk, I. Ritsema, W. Westerhoff & T. Wong**, 2003. *De ondergrond van Nederland*. Wolters-Noordhoff bv., Groningen/Houten.
- Schokker, J., F.D. de Lang, H.J.T. Weerts & C. den Otter**, 2003. *Beschrijving lithostratigrafische eenheid - Boxtel*. (<http://www.dinoloket.nl>). Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen TNO, Utrecht.
- Staring Centrum/Stiboka**, 1990. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Kaartblad 44 Oost Oosterhout*. Stichting voor bodemkartering, Wageningen.
- Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen & M. Verbruggen**, 2012. *Leidraad inventariserend veldonderzoek; Deel: karterend booronderzoek. Versie 2.0. Geactualiseerd op 4 december 2012*. SIKB.
- Uitgeverij Nieuwland**, 2008. *Historische topografische Atlas Noord-Brabant 1836-1843, schaal 1:25 000*. Uitgeverij Nieuwland, Tilburg.
- Weerts, H.J. & F.S. Busschers**, 2003. *Beschrijving lithostratigrafische eenheid - Echteld*. (<http://www.dinoloket.nl>). Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen TNO, Utrecht.

Geraadpleegde internetbronnen

- het ARCHEologisch Informatie Systeem (gedownloade informatie van voor de overgang naar ARCHIS3)
- recente luchtfoto's uit Google Earth (<http://www.earth.google.com>)
- het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN; <http://www.ahn.nl/>)
- www.bhic.nl
- www.salha.nl
- <http://home.wanadoo.nl/tonlensvelt>
- <http://brabant.esrinl.com/chw>
- <http://www.topotijdreis.nl/>

Gebruikte afkortingen

AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland
AMZ	Archeologische MonumentenZorg
ARCHIS	ARCHEologisch Informatie Systeem
BP	Before Present / voor heden = voor 1950 (zie verklarende woordenlijst)
GPS	Global Positioning System
IVO	Inventariserend VeldOnderzoek
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
MIP	Monumenten Inventarisatie Project
-Mv	beneden maaiveld
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer
WAMZ	Wet op de Archeologische Monumentenzorg
-	

Verklarende woordenlijst

anastomoserende rivier

(vlechtende) rivier die bestaat uit een stelsel van meerdere ondiepe waterlopen die zich herhaaldelijk splitsen en samenvoegen (zie *meanderen*).

antropogeen

Ten gevolge van menselijk handelen (door mensen gemaakt/veroorzaakt).

BP

Before Present, gebruikt voor ouderdomsbepalingen op grond van het meten van de hoeveelheid radio-actieve koolstof in organisch materiaal (de C14- of 14C-methode) worden gewoonlijk opgegeven in jaren voor heden (=1950); jaarringen-onderzoek heeft vastgesteld dat deze dateeringen af kunnen wijken van de werkelijke ouderdom.

donk

Pleistocene zandopduiking (= de top van een rivierduin).

havezate

Ridderlijk goed of kasteel in de oostelijke provincies.

Holoceen

Jongste geologisch tijdvak (vanaf de laatste IJstijd: ca. 9700 jaar voor Chr. tot heden).

klink

Maaiveldval van veen- en kleigronden als gevolg van ontwatering, oxidatie van organisch materiaal en krimp.

kom

Laag gebied waar na overstroming van een rivier vaak water blijft staan en klei kan bezinken.

meander

Min of meer regelmatige lusvormige rivierbocht (meanderen = zich bochtig door het landschap slingeren).

motte

Type laat-middeleeuws kasteel (vaak een ronde burcht met toren) waarvoor het kenmerkend is dat het is geplaatst op een meestal kleine, kunstmatige verhoging.

oeverwal

Langgerekte rug langs een rivier of kreek, ontstaan doordat bij het buiten de oevers treden van de stroom het grovere materiaal het eerst bezinkt.

Prehistorie

Dat deel van de geschiedenis waarvan geen geschreven bronnen bewaard zijn gebleven.

stins

Fries kasteeltje of aanzienlijke hofstede uit de Late Middeleeuwen, al dan niet versterkt.

stroomgordel

Het geheel van rivieroeverwal-, rivierbedding- en kronkelwaardafzettingen, al dan niet met restgeul(en).

stroomrug

Door relatieve hoogte in landschap zichtbare stroomgordel.

RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg
Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

toendra

Boomloze vlakte die acht à tien maanden per jaar bevroren is en in de korte zomer verandert in een moerassig gebied.

vaaggronden

Minerale gronden zonder duidelijke podzol-B-horizont, zonder briklaag en zonder minerale eerdlaag.

vlechtende rivier

Zie *anastomoserende* rivier.

Weichselien

Geologische periode (laatste ijstijd, waarin het landijs Nederland niet bereikte), ca. 114.000-9700 jaar voor Chr.

woerd

Oude woongronden die doorgaans op de hogere delen van stroomruggen liggen. Het zijn nederzettingsterreinen die veelal reeds in de IJzertijd bewoond werden en waar als gevolg van langdurige bewoning een onmiskenbare, donker gekleurde afvallaag is gevormd.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

- Figuur 1.** Ligging projectgebieden (zwarte lijn); inzet: ligging in Nederland (ster).
- Figuur 2.** Ligging van de deelgebieden ten opzichte van de beddinggordels in het gebied (volgens Cohen & Stouthamer, 2012).
- Figuur 3.** Uitsnede van de bodemkaart (Staring Centrum/Stiboka, 1990), met daarop de deelgebieden in zwart.
- Figuur 4.** Uitsnede van de archeologische beleidskaart met daarop de vindplaats- en onderzoeksgegevens (geactualiseerd uit ARCHIS).
- Figuur 5.** Uitsnede van de Topografische militaire kaart van omstreeks 1850.
- Figuur 6.** Uitsnede van de gemeentelijke cultuurhistoriekaart.
- Figuur 7.** Laadput, verharding en bebouwing in deelgebied 6.
- Figuur 8.** Muurwerk van 'kloostermoppen', bij explosievenonderzoek aangetroffen in deelgebied 15.
- Figuur 9.** Uitsnede historische kaart van 1890 (www.topotijdreis.nl), met het deelgebied rood omcirkeld.
- Tabel 1.** Locatiegegevens per deelgebied.
- Tabel 2.** Geologische en archeologische tijdschaal.
- Tabel 3.** Tabel 3. Landschappelijke context per deelgebied. Legenda: ¹ = Paleogeografische kaart (Cohen & Stouthamer, 2012); ² = Bodemkaart (Staring Centrum/Stiboka, 1990: blad 44 Oost).
- Tabel 4.** Overzicht van de bekende archeologische monumenten.
- Tabel 5.** Overzicht van de bekende archeologische vindplaatsen.
- Tabel 6.** Overzicht van eerder archeologisch onderzoek in en rond Wijk en Aalburg.
- Tabel 7.** Archeologische waarde (eventueel dubbel) en daaraan gekoppelde vrijstellingsgrenzen (diepte en omvang) per deelgebied, afgezet tegen de oppervlakte per deelgebied.
- Tabel 8.** Overzicht van cultuurhistorische waarden in de deelgebieden.
- Tabel 9.** Overzicht per deelgebied van het huidig landgebruik en de invloed op de bodemgaafheid.
- Tabel 10.** Gespecificeerde archeologische verwachting per deelgebied. Legenda: ¹ = Periodisering gebaseerd op de stroomgordel dateringen conform Cohen & Stouthamer, 2012 (zie figuur 2).
- Tabel 11.** Overzicht van de onderzoeksconclusies per deelgebied.
- Bijlage 1.** Boorbeschrijvingen (inclusief kolomprofiel).
- Bijlage 2.** Atlas van de resultaten van het karterend booronderzoek.
- Bijlage 3.** Vondstlijst.

RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen (inclusief kolomprofiel)

RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

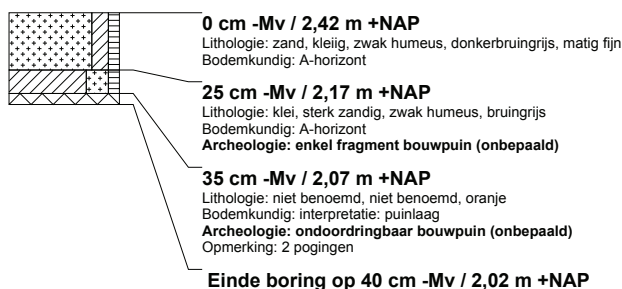
boring: AALVE-1

beschrijver: RE+HR, datum: 29-7-2015, X: 137.283, Y: 419.031, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 3,10, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Bergstraat 1, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg1

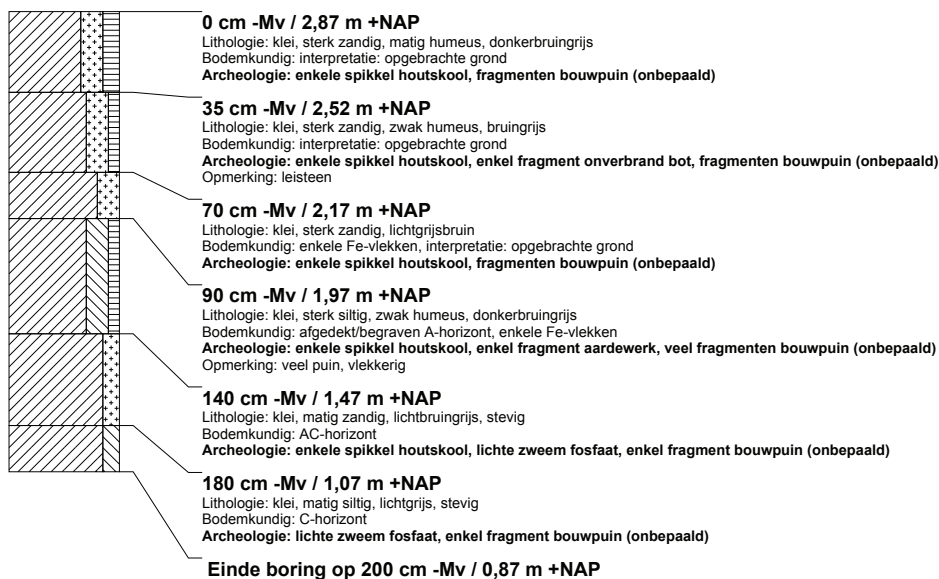
boring: AALVE-2

beschrijver: RE+HR, datum: 29-7-2015, X: 137.256, Y: 419.032, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 2,42, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Bergstraat 1, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg1

boring: AALVE-3

beschrijver: RE+HR, datum: 29-7-2015, X: 137.305, Y: 419.043, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 2,87, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Bergstraat 1, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg1

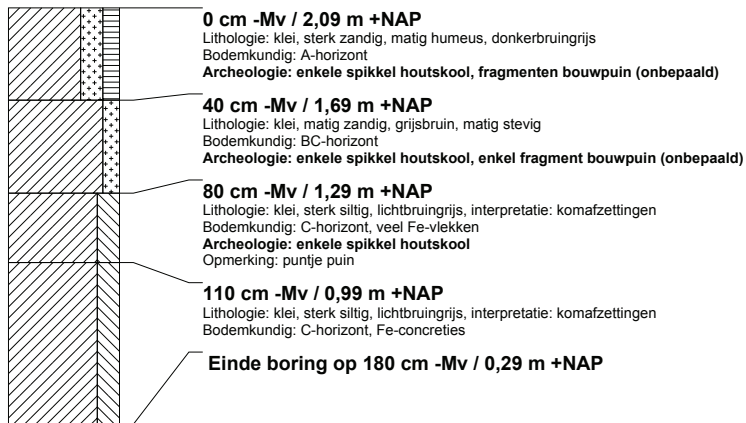
RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

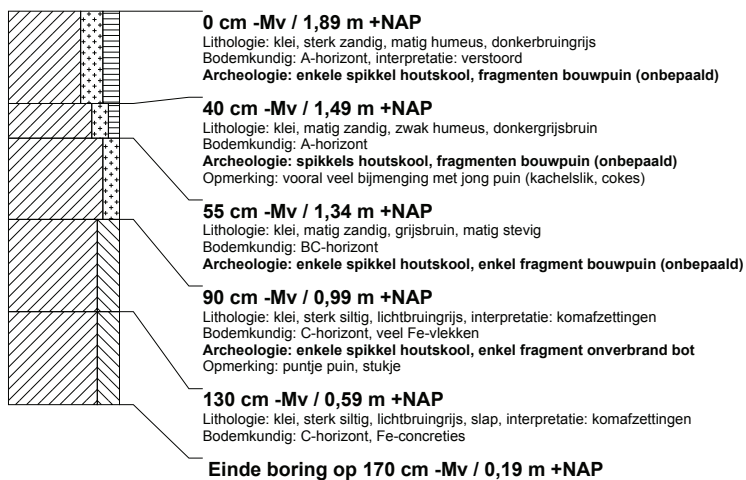
boring: AALVE-4

beschrijver: RE+HR, datum: 29-7-2015, X: 136.785, Y: 419.060, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 2,09, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Bergstraat 60, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg2

boring: AALVE-5

beschrijver: RE+HR, datum: 29-7-2015, X: 136.780, Y: 419.064, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 1,89, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Bergstraat 60, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg2

boring: AALVE-6

beschrijver: RE+HR, datum: 29-7-2015, X: 136.789, Y: 419.066, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 1,87, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Bergstraat 60, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg2

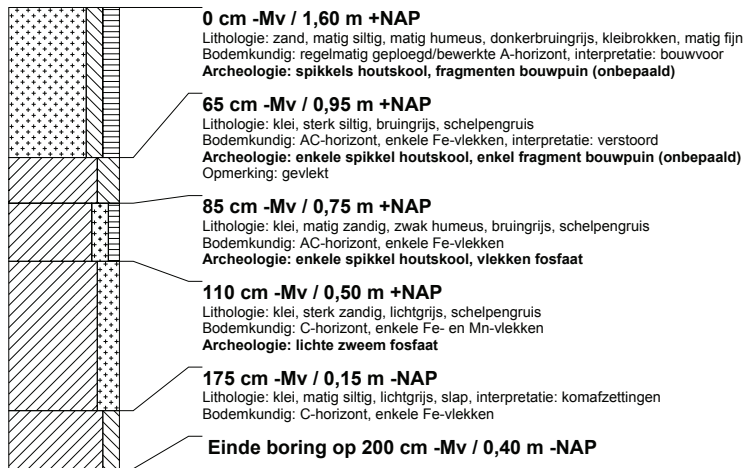
RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

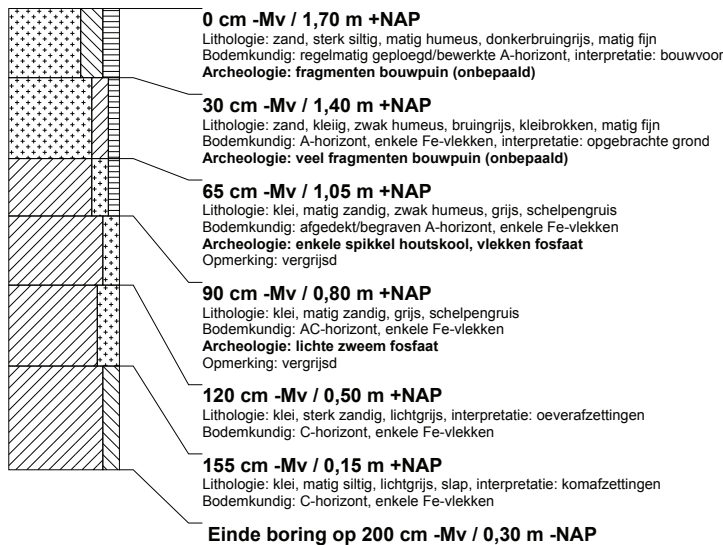
boring: AALVE-7

beschrijver: RE+HR, datum: 30-7-2015, X: 136.833, Y: 419.631, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 1,60, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: De Kroon 11, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg4

boring: AALVE-8

beschrijver: RE+HR, datum: 30-7-2015, X: 136.844, Y: 419.646, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 1,70, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: De Kroon 11, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg4

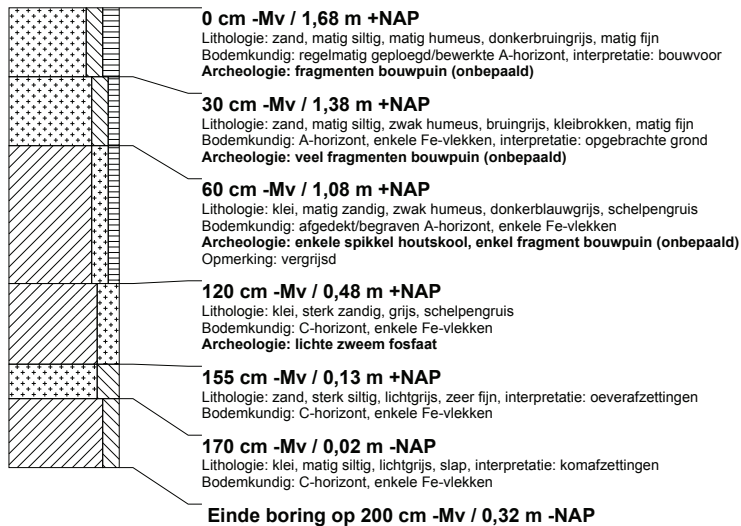
RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

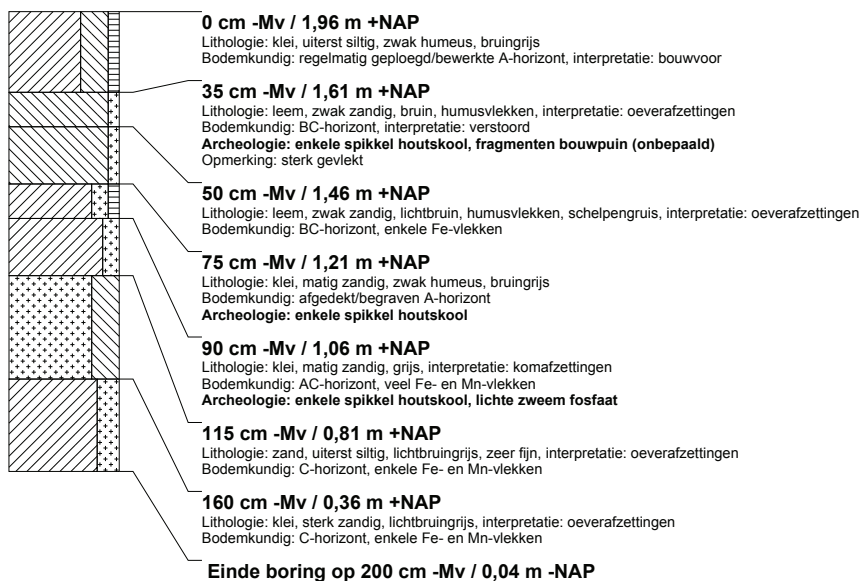
boring: AALVE-9

beschrijver: RE+HR, datum: 30-7-2015, X: 136.825, Y: 419.651, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 1,68, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: De Kroon 11, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg4

boring: AALVE-10

beschrijver: RE+HR, datum: 30-7-2015, X: 137.024, Y: 419.604, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 1,96, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: De Kroon, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg5

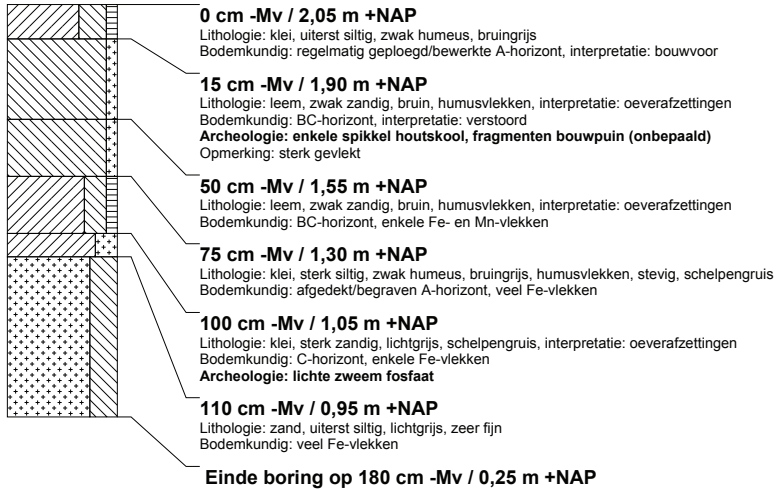

RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg
Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

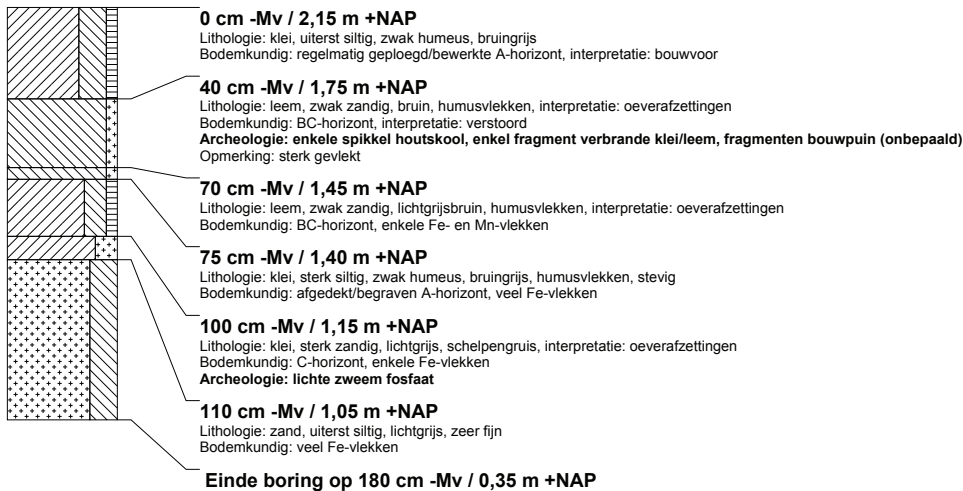
boring: AALVE-11

beschrijver: RE+HR, datum: 30-7-2015, X: 137.054, Y: 419.615, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 2,05, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: De Kroon, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg5

boring: AALVE-12

beschrijver: RE+HR, datum: 30-7-2015, X: 137.083, Y: 419.628, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 2,15, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: De Kroon, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg5

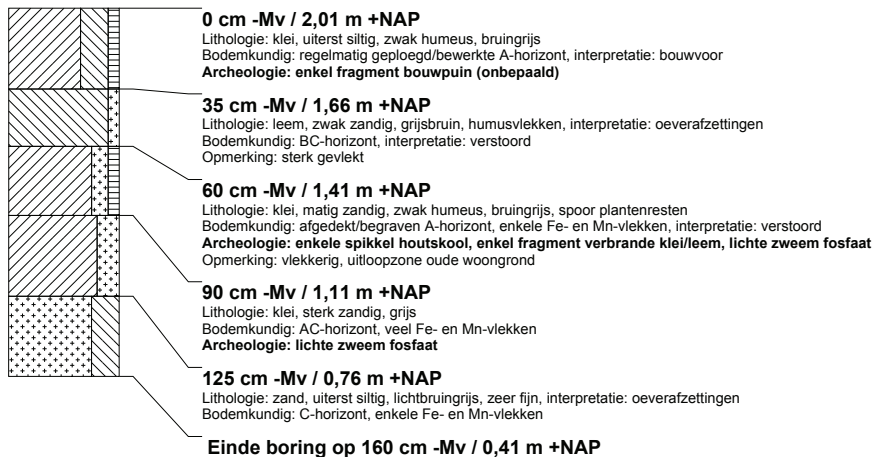
RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

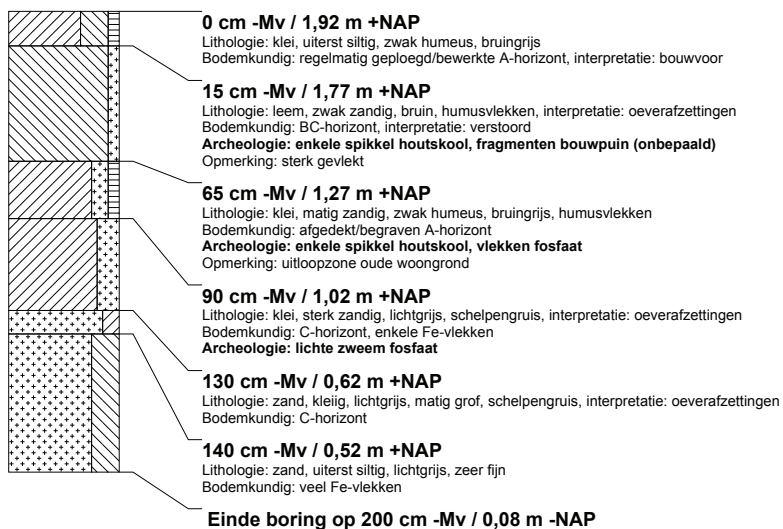
boring: AALVE-13

beschrijver: RE+HR, datum: 30-7-2015, X: 137.024, Y: 419.637, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 2,01, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: De Kroon, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg5

boring: AALVE-14

beschrijver: RE+HR, datum: 30-7-2015, X: 137.058, Y: 419.638, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 1,92, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: De Kroon, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg5

RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

boring: AALVE-15

beschrijver: RE+HR, datum: 30-7-2015, X: 136.997, Y: 419.666, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 1,77, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: De Kroon, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg5

boring: AALVE-16

beschrijver: RE+HR, datum: 30-7-2015, X: 137.061, Y: 419.666, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 1,77, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: De Kroon, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg5

RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

boring: AALVE-17

beschrijver: RE+HR, datum: 30-7-2015, X: 137.029, Y: 419.666, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 1,79, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: De Kroon, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg5

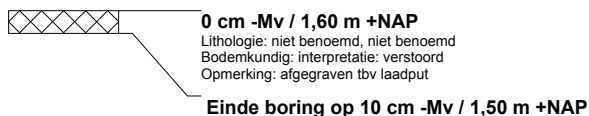
boring: AALVE-18

beschrijver: RE+HR, datum: 30-7-2015, X: 137.235, Y: 419.428, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 2,31, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, vondstzichbaarheid: goed, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Grote kerkstraat 60, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg6

boring: AALVE-19

beschrijver: RE+HR, datum: 30-7-2015, X: 137.260, Y: 419.435, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 1,60, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, vondstzichbaarheid: goed, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Grote kerkstraat 60, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg6

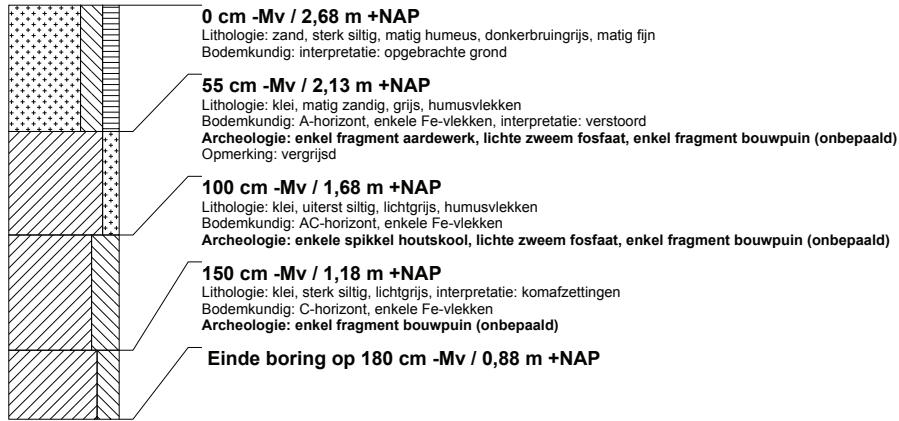

RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg
Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

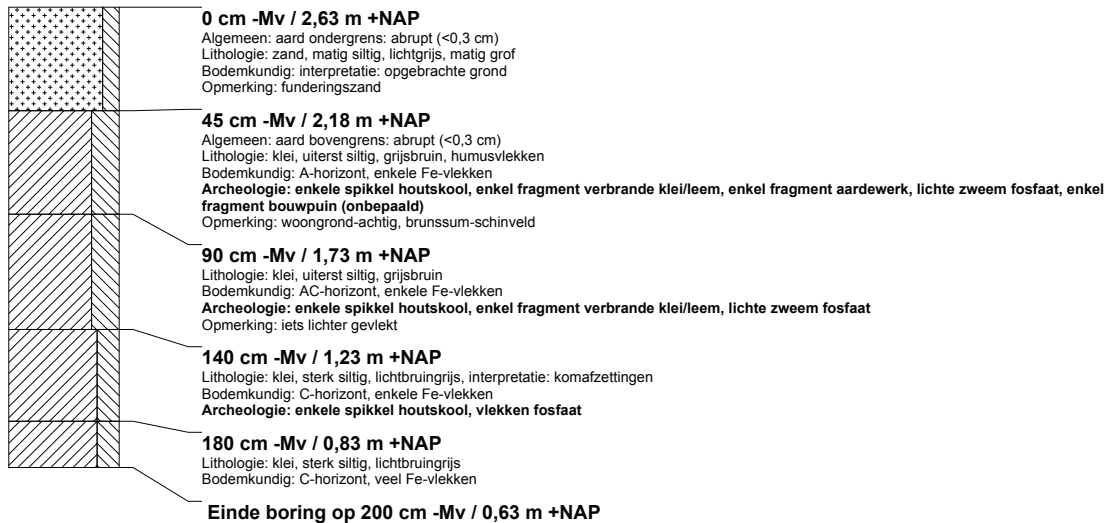
boring: AALVE-20

beschrijver: RE+HR, datum: 30-7-2015, X: 137.253, Y: 419.446, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 2,68, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Grote kerkstraat 60, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg6

boring: AALVE-21

beschrijver: RE+HR, datum: 30-7-2015, X: 137.289, Y: 419.378, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 2,63, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Grote kerkstraat 60, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg6

boring: AALVE-22

beschrijver: RE+HR, datum: 30-7-2015, X: 137.277, Y: 419.405, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 2,79, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Grote kerkstraat 60, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg6

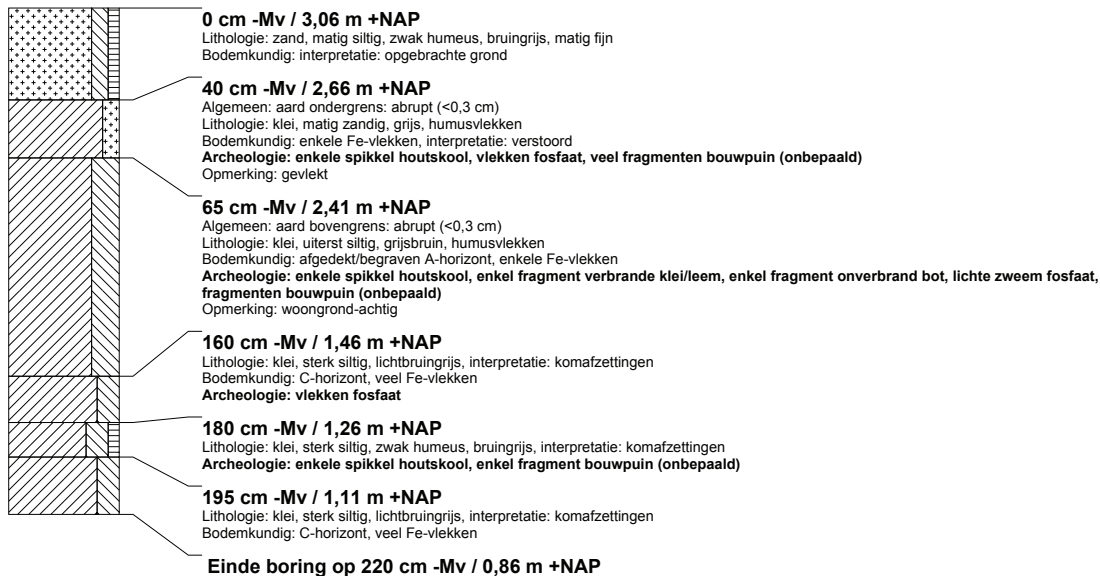
RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

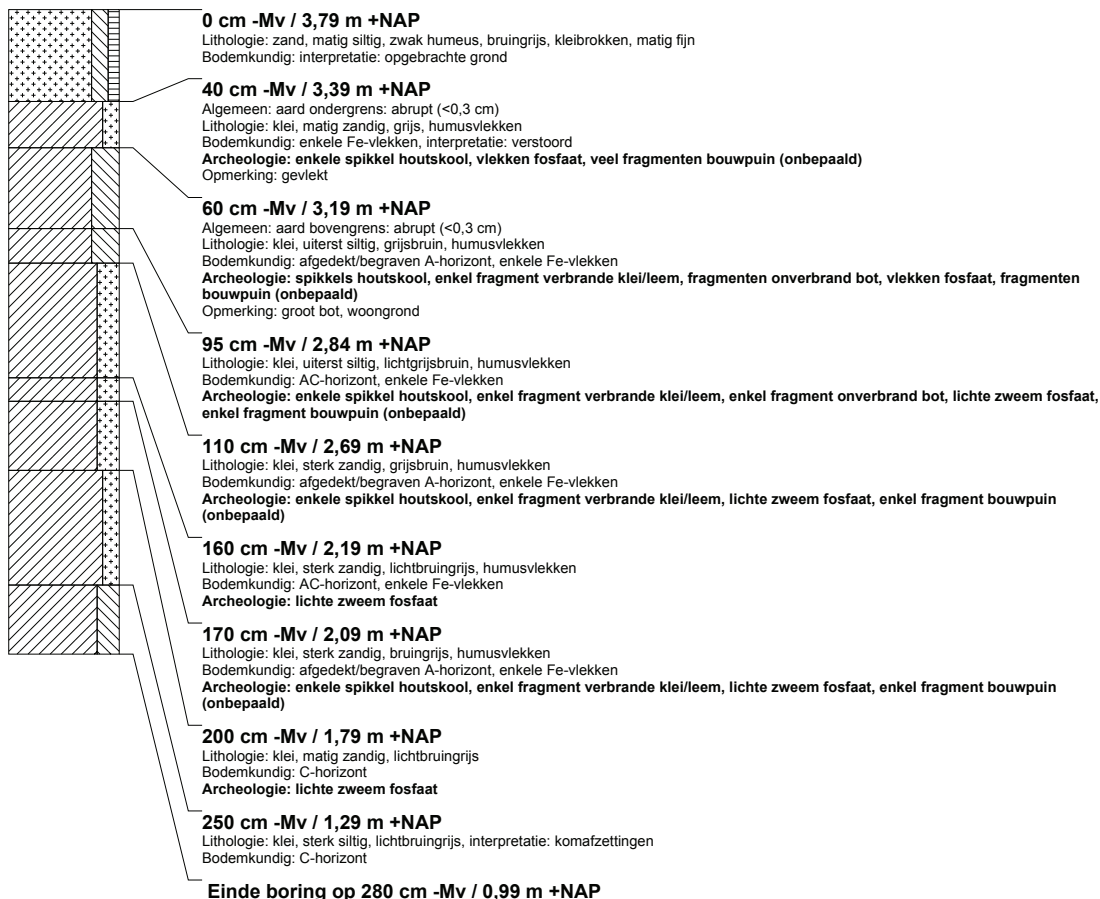
boring: AALVE-23

beschrijver: RE+HR, datum: 30-7-2015, X: 137.305, Y: 419.415, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 3,06, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Grote kerkstraat 60, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg6

boring: AALVE-24

beschrijver: RE+HR, datum: 30-7-2015, X: 137.324, Y: 419.425, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 3,79, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Grote kerkstraat 60, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg6

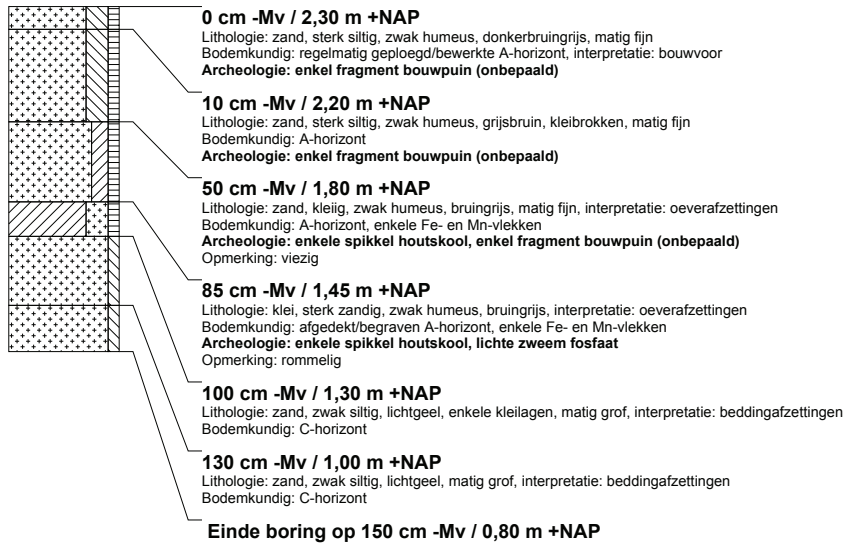
RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

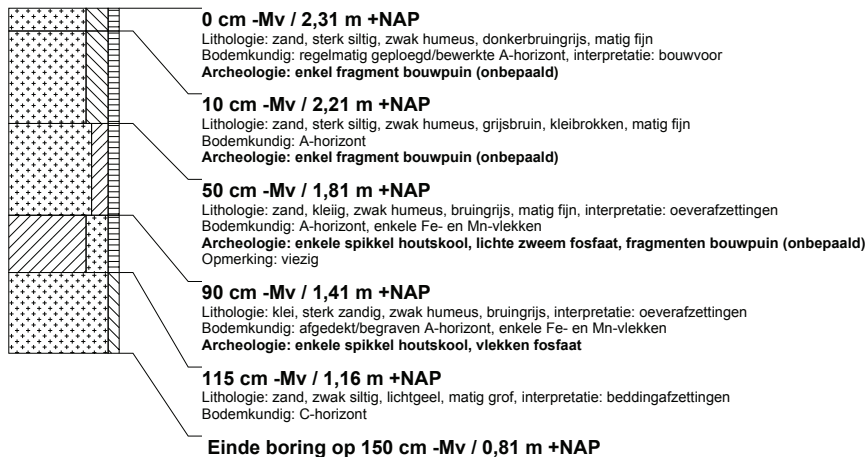
boring: AALVE-25

beschrijver: RE+HR, datum: 29-7-2015, X: 137.128, Y: 418.059, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 2,30, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Langstraat ong, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg7

boring: AALVE-26

beschrijver: RE+HR, datum: 29-7-2015, X: 137.115, Y: 418.079, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 2,31, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Langstraat ong, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg7

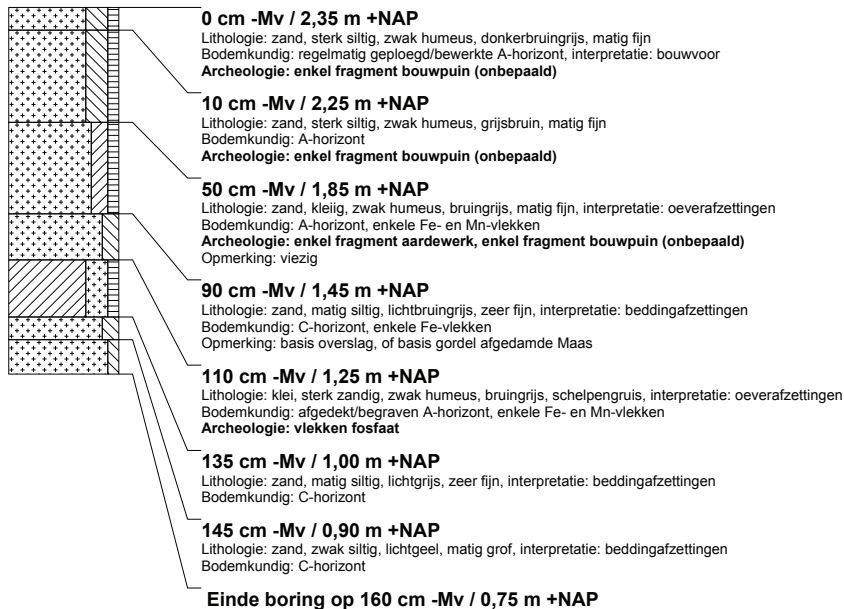
RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

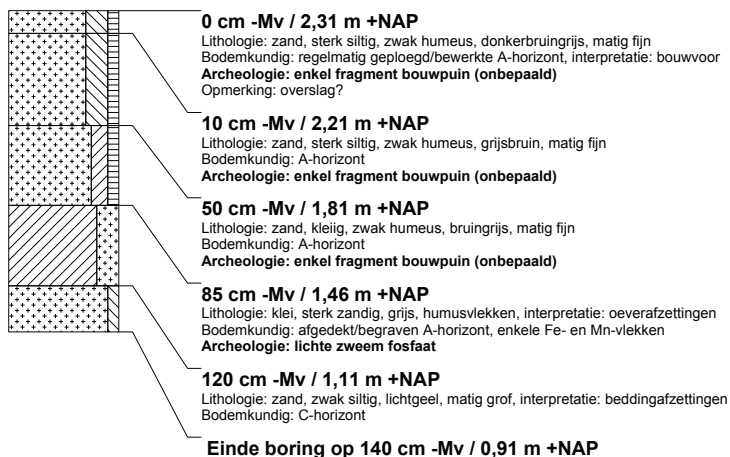
boring: AALVE-27

beschrijver: RE+HR, datum: 29-7-2015, X: 137.137, Y: 418.081, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 2,35, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Langstraat ong, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg7

boring: AALVE-28

beschrijver: RE+HR, datum: 29-7-2015, X: 137.135, Y: 418.102, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 2,31, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Polstraat 51, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg9

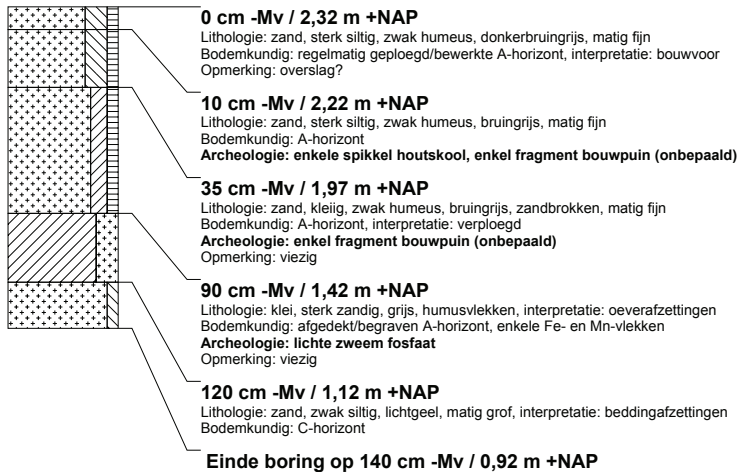
RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

boring: AALVE-29

beschrijver: RE+HR, datum: 29-7-2015, X: 137.141, Y: 418.111, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 2,32, precisie hoogte: 1 cm, referentievak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Polstraat 51, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg9

boring: AALVE-30

beschrijver: RE+HR, datum: 29-7-2015, X: 137.130, Y: 418.112, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 2,37, precisie hoogte: 1 cm, referentievak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Polstraat 51, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg9

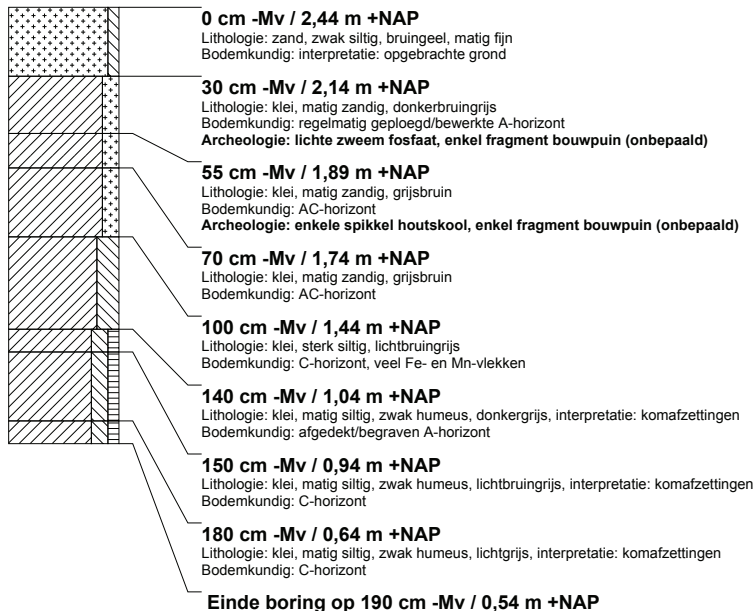
RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

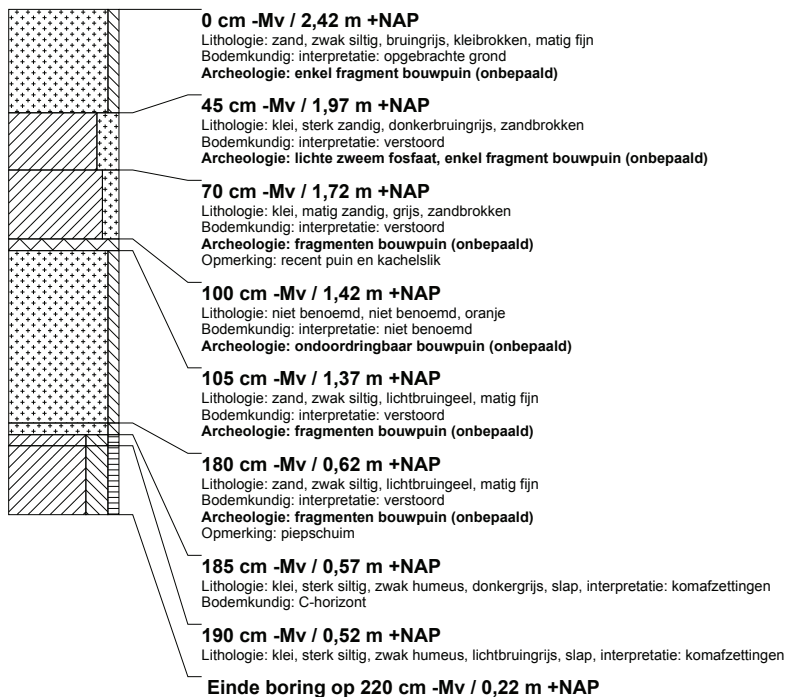
boring: AALVE-31

beschrijver: RE+HR, datum: 30-7-2015, X: 137.274, Y: 418.954, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 2,44, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Tulpstraat 5, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg11

boring: AALVE-32

beschrijver: RE+HR, datum: 30-7-2015, X: 137.296, Y: 418.949, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 2,42, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Tulpstraat 5, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg11

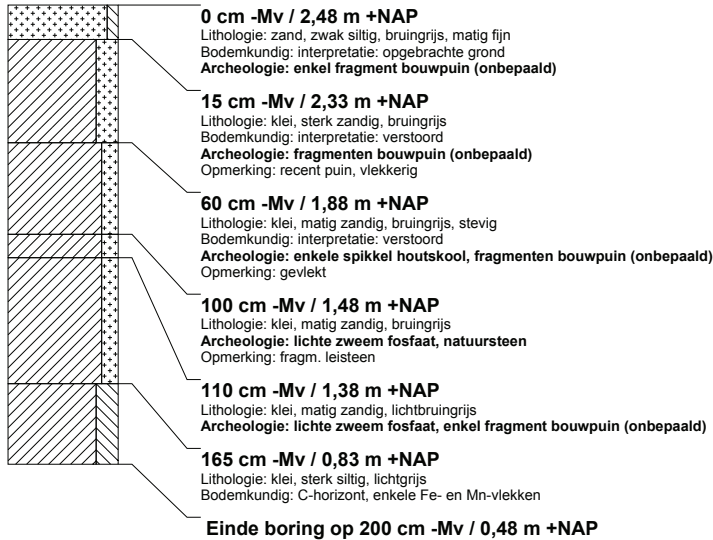
RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

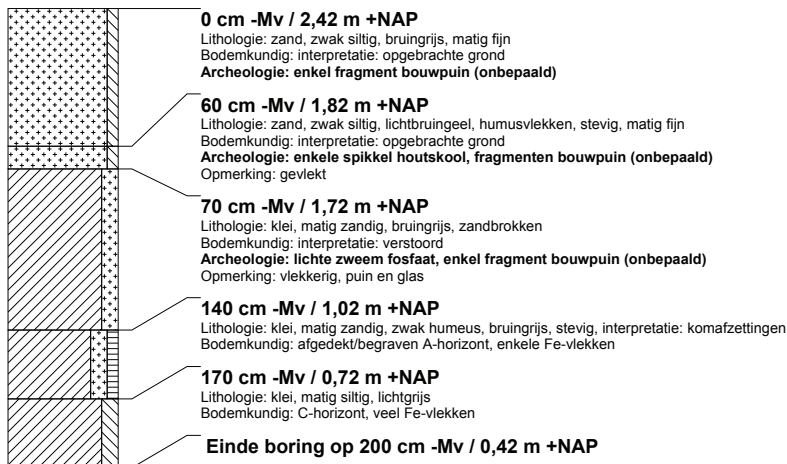
boring: AALVE-33

beschrijver: RE+HR, datum: 30-7-2015, X: 137.290, Y: 418.981, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 2,48, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Tulpstraat 5, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg11

boring: AALVE-34

beschrijver: RE+HR, datum: 30-7-2015, X: 137.267, Y: 418.981, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 2,42, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Tulpstraat 5, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg11

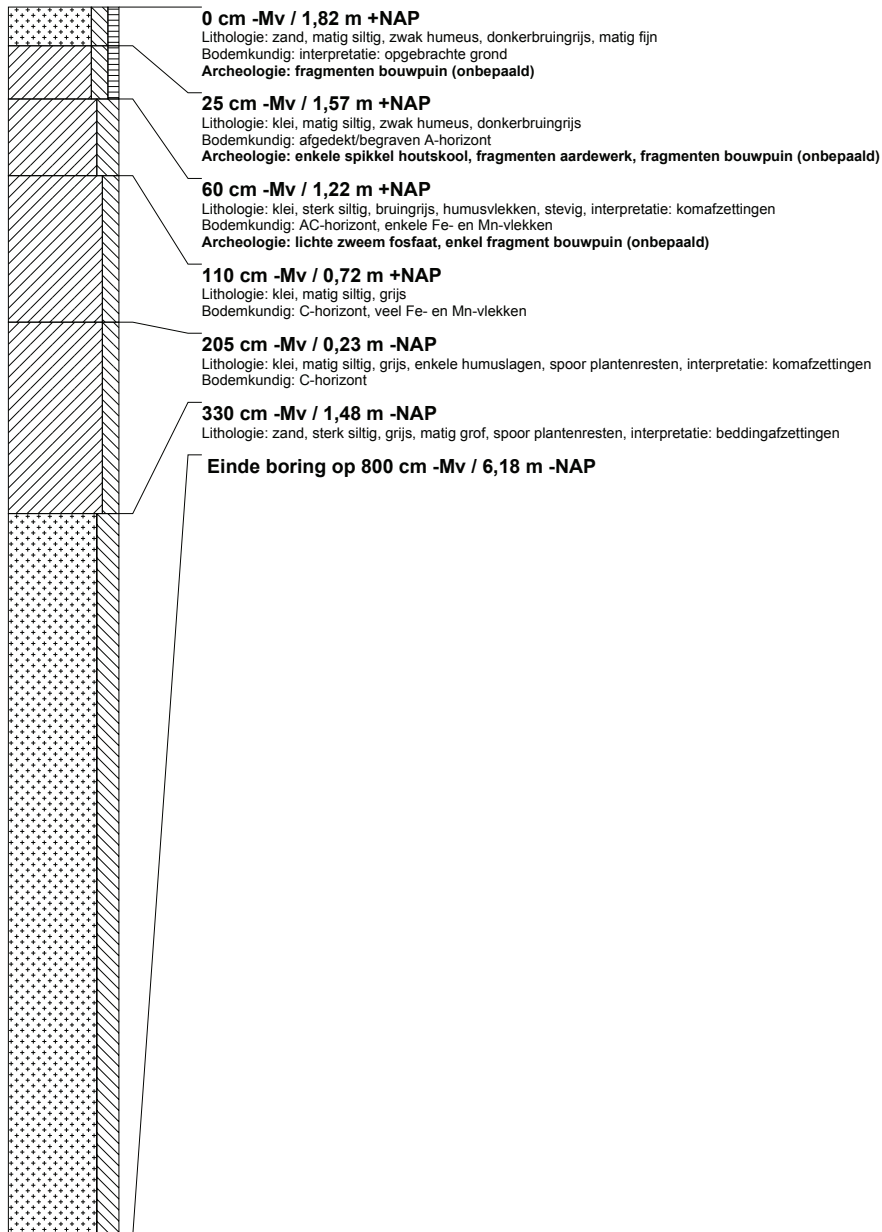
RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

boring: AALVE-35

beschrijver: RE+HR, datum: 29-7-2015, X: 136.605, Y: 418.907, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 1,82, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Veldstraat, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg14

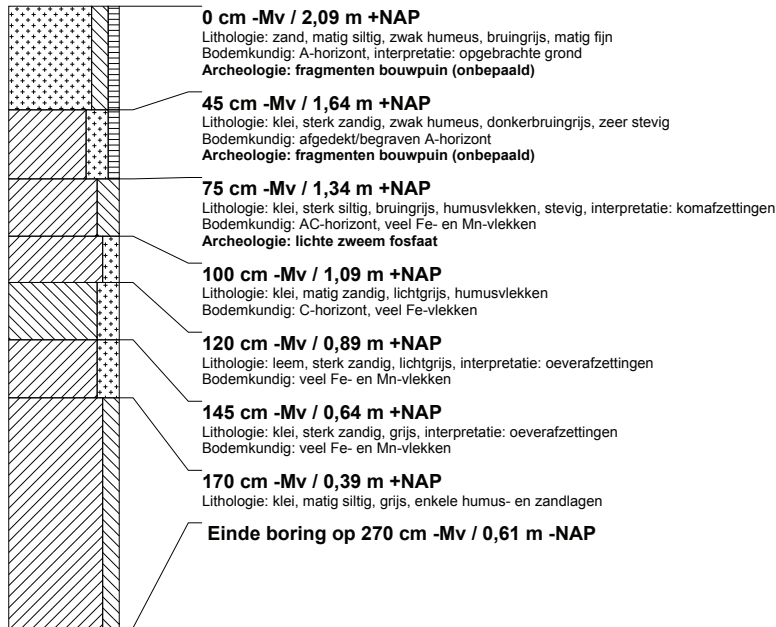
RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

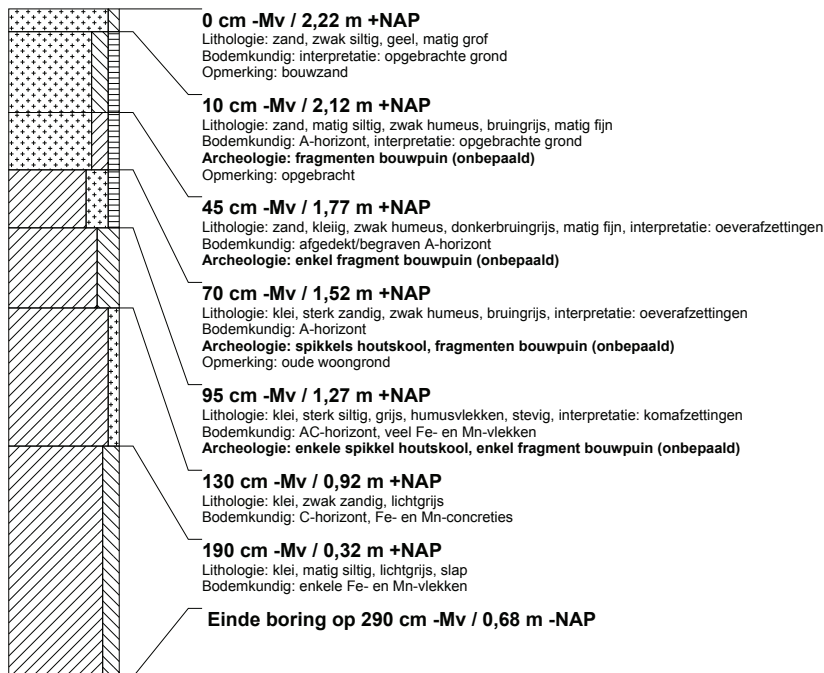
boring: AALVE-36

beschrijver: RE+HR, datum: 29-7-2015, X: 136.603, Y: 418.937, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 2,09, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Veldstraat, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg14

boring: AALVE-37

beschrijver: RE+HR, datum: 29-7-2015, X: 136.592, Y: 418.955, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 2,22, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Veldstraat, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg14

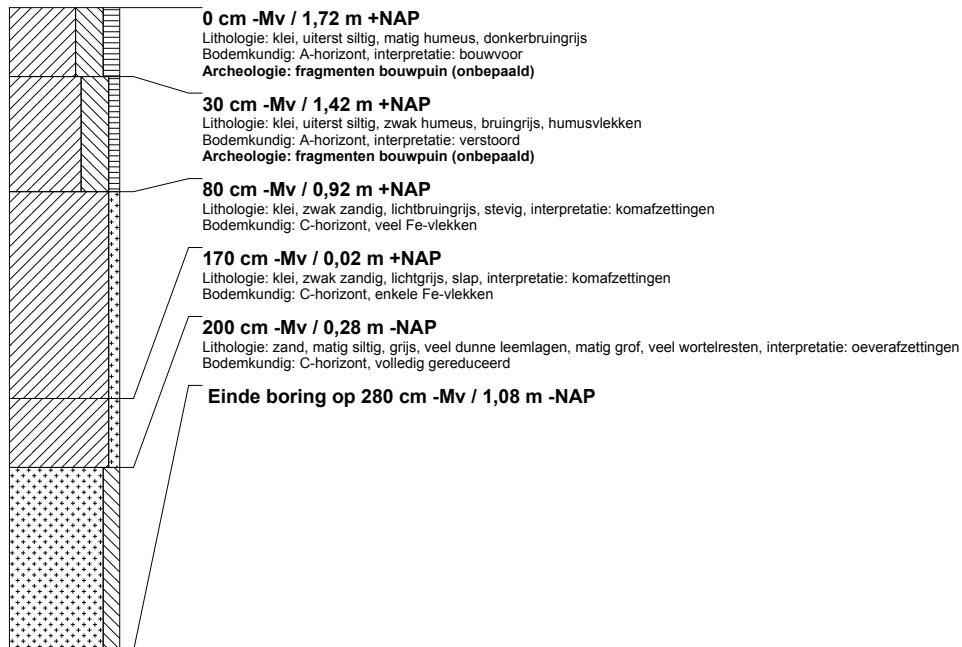
RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

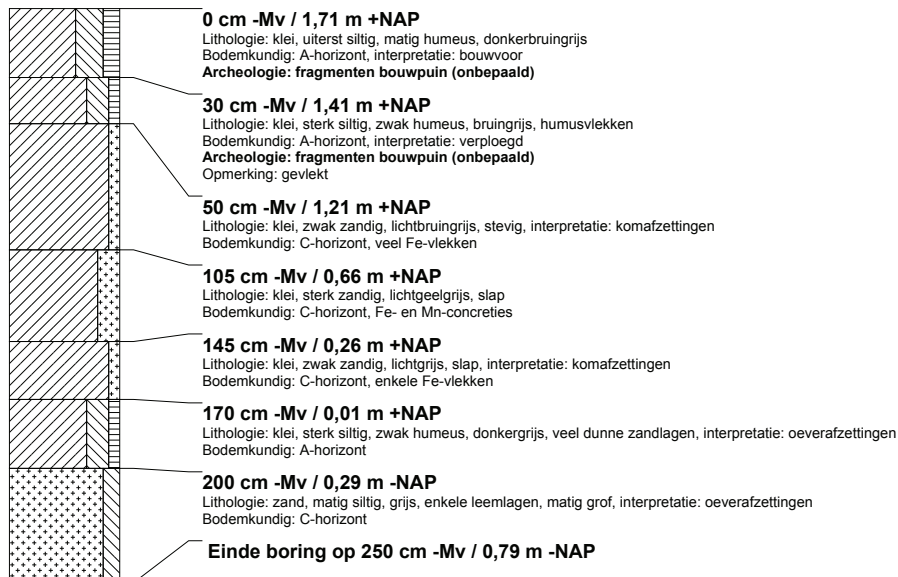
boring: AALVE-38

beschrijver: RE+HR, datum: 29-7-2015, X: 136.541, Y: 418.915, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 1,72, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, vondstzichbaarheid: goed, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Veldstraat, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg16

boring: AALVE-39

beschrijver: RE+HR, datum: 29-7-2015, X: 136.518, Y: 418.929, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 1,71, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, vondstzichbaarheid: goed, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Veldstraat, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg15

RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg
Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

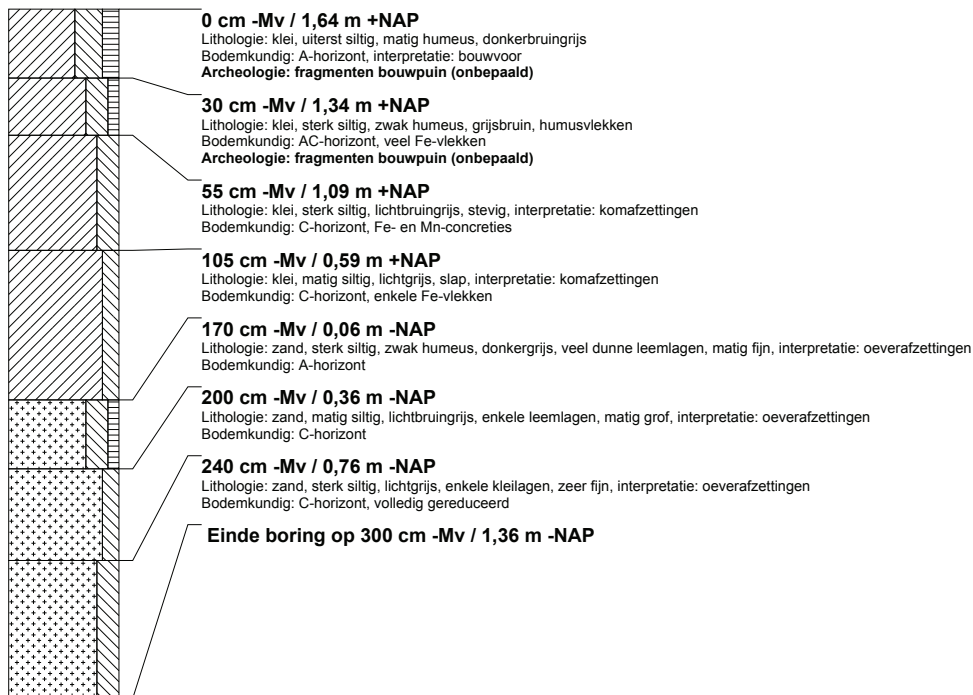
boring: AALVE-40

beschrijver: RE+HR, datum: 29-7-2015, X: 136.513, Y: 418.890, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 1,65, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Veldstraat, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg15

boring: AALVE-41

beschrijver: RE+HR, datum: 29-7-2015, X: 136.488, Y: 418.922, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 1,64, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Veldstraat, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg12

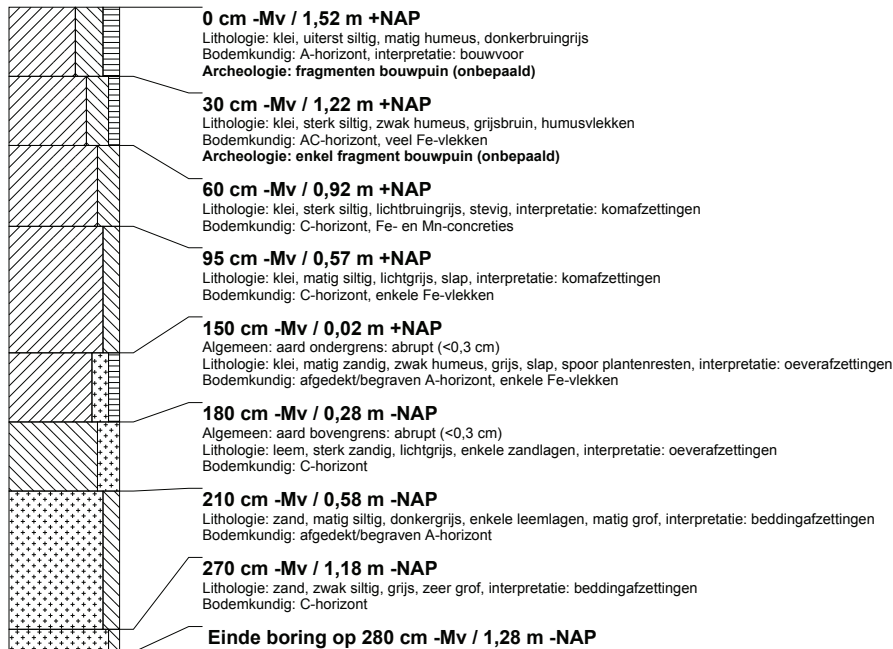
RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

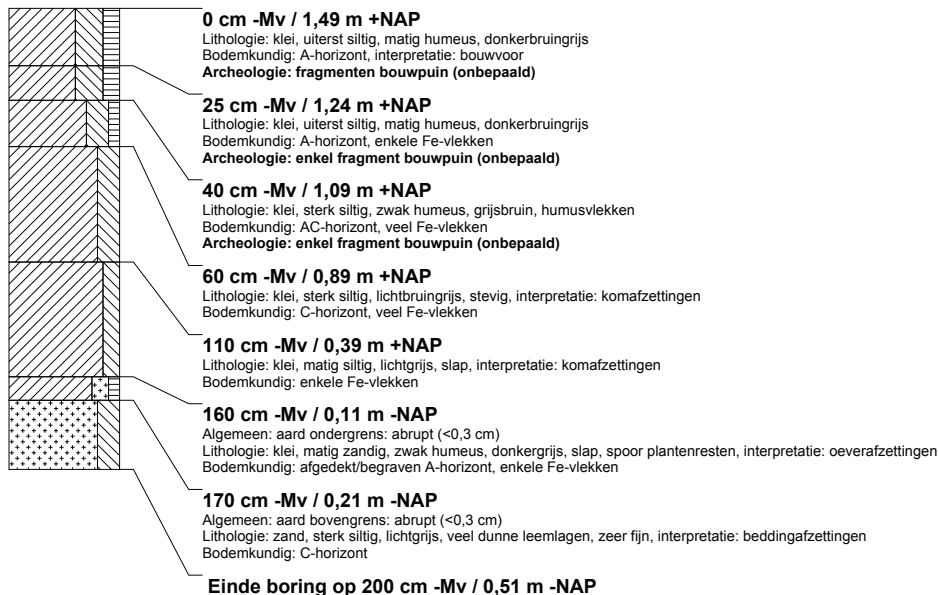
boring: AALVE-42

beschrijver: RE+HR, datum: 29-7-2015, X: 136.481, Y: 418.882, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 1,52, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Veldstraat, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg13

boring: AALVE-43

beschrijver: RE+HR, datum: 29-7-2015, X: 136.458, Y: 418.916, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 44F, hoogte: 1,49, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Veldstraat, opdrachtgever: Gemeente Aalburg, uitvoerder: RAAP Zuid, opmerking: dg13

RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

Bijlage 2: Atlas van de resultaten van het karterend booronderzoek

Atlas - resultaten booronderzoek

16 deelgebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg
 RAAP-rapport 3114, bijlage 2 - kaartatlas, schaal 1:2000

legenda

boring (met Edelmanboor diameter 12 cm en gutsboor 3 cm)

bodemopbouw

- onbeschreven
- met komafzettingen
- met kom- op oeverafzettingen
- met kom- op beddingafzettingen
- met oever- op komafzettingen
- met oever- op kom- op oeverafzettingen
- met oever- op oeverafzettingen
- ⊙ met ophogingspakket
- ⊙ met oude woongrond
- × met verstoord bodemprofiel
- 12 boornummer
- 80 diepte ongeroerd bodemprofiel (cm -Mv)

archeologische indicatoren

- geen
- met aardewerk uit de Late Middeleeuwen
- met aardewerk uit de Romeinse tijd / Middeleeuwen
- met fosfaatvlekken
- met houtskool
- met verbrande leem
- met onverbrand bot
- met meerdere archeologische indicatoren

landgebruik

- verhard
- bebouwd
- gras/tuin/braak

overig

- - - - - begrenzing bouwblok
- - - - - begrenzing deelgebied
- 12** deelgebiednummer

Blad 1

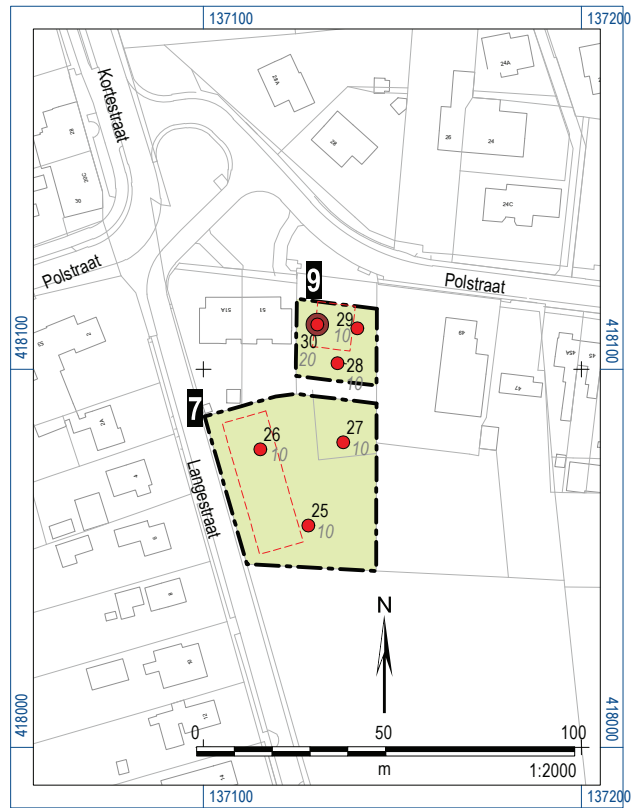

Bodemkundige resultaten

archeologische resultaten

Blad 2

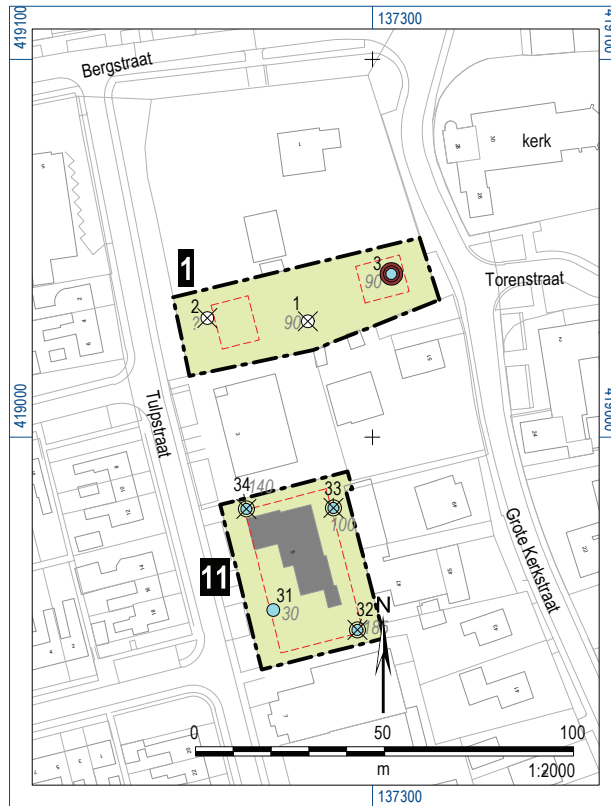

Bodemkundige resultaten

Archeologische resultaten

Blad 3

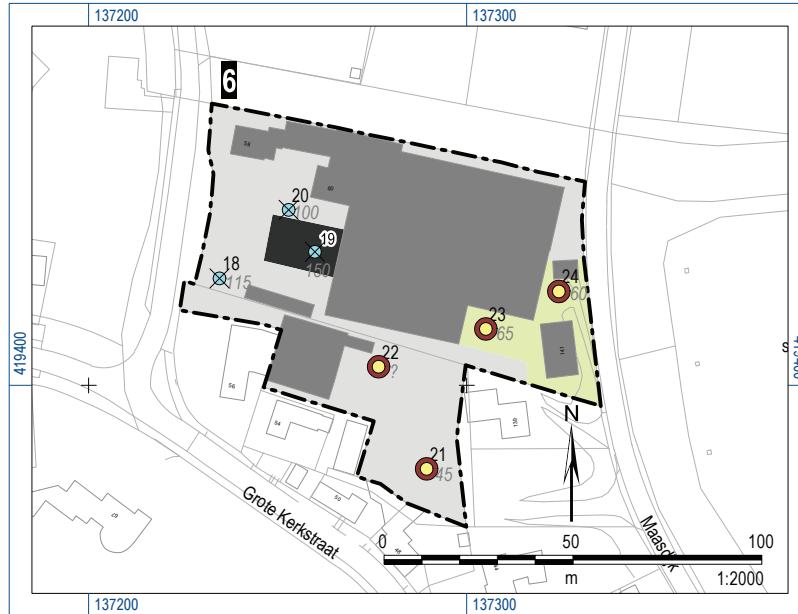

Bodemkundige resultaten

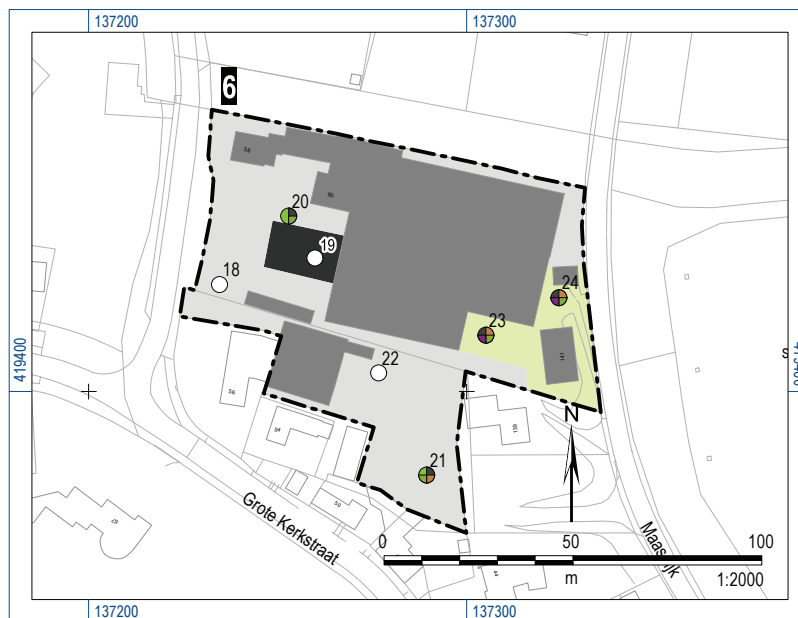

Archeologische resultaten

Blad 4

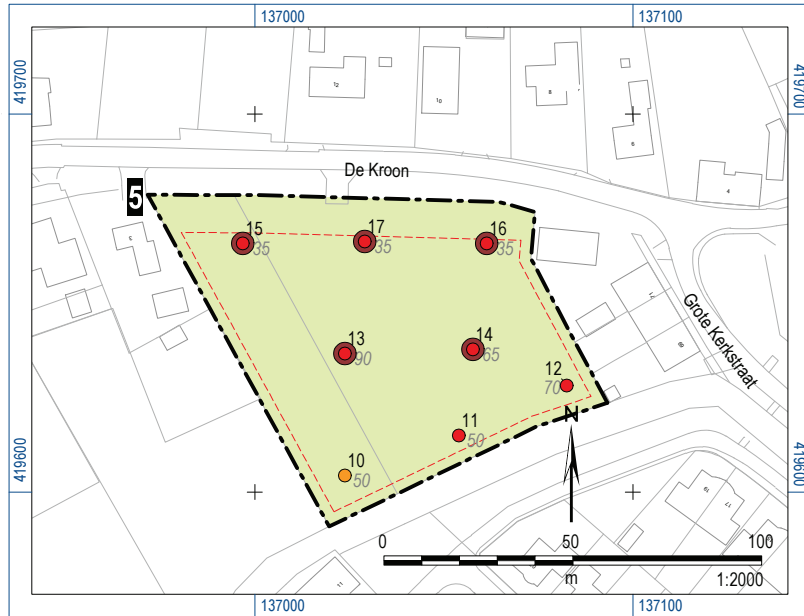
Bodemkundige resultaten

Archeologische resultaten

Blad 5

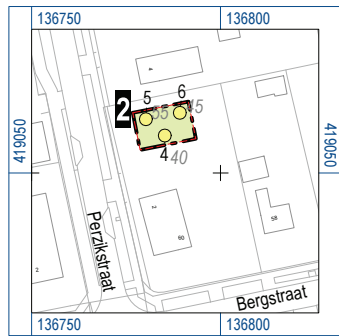

Bodemkundige resultaten

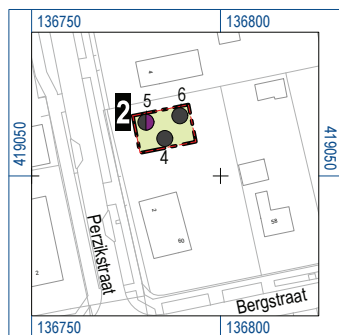
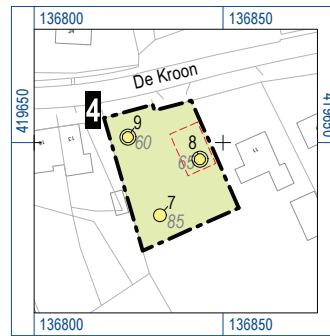

Archeologische resultaten

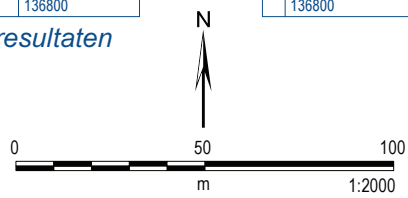
Blad 6

Bodemkundige resultaten

Archeologische resultaten

RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

Bijlage 3: Vondstlijst

vondstnr.	boring	diepte cm -Mv	aantal	determinatie	datering	deelgebied
1	3	90-140	2	aardewerk, grijsbakkend, gedraaid	Late Middeleeuwen	1
2	16	65-90	1	aardewerk, ruwwandig, grijsbakkend	Romeinse tijd - Late Middeleeuwen	5
3	20	55-100	1	protosteengoed	13e eeuw	6
4	21	50	1	Pingsdorf	Late Middeleeuwen A	6
5	27	60	1	aardewerk, grijsbakkend, handgevormd	Late Middeleeuwen	7
6	35	25-60	3	aardewerk, grijsbakkend, handgevormd	Late Middeleeuwen	14
			1	aardewerk, roodbakkend	Late Middeleeuwen	14

RAAP-RAPPORT 3114

Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

